

ORAWA

Towarzystwo Przyjaciół Orawy

KWARTALNIK Nr 15 — 16 • 1991 • IX

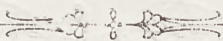
ks. Władysław Pilarczyk
redowiczący Małopolskiego Związku
Regionalnych Towarzystw Kultury
31-124 Kraków, ul. Rajską 1/39
Tel. dom. 267-30-71

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE

w Jablonce Orawskiej

1991

Z prawdziwą przyjemnością mamy zaszczyt poinformować, że zamierzamy we wrześniu 1991 r. zorganizować uroczystość 40-lecia działalności Liceum Ogólnokształcącego im. Bohaterów Westerplatte w Jabłonce Orawskiej.

Pragniemy aby impreza była spotkaniem byłych i obecnych nauczycieli i pracowników tego Liceum, licznej rzeszy jego absolwentów rozszaniych po całej Polsce i poza granicami, jak też ludzi nam życzliwych, serdecznymi więzami związanych z naszą szkołą. Chcemy ukazać 40-letni dorobek i zasługi orawskiego Liceum w kształceniu młodzieży Orawy, Spisza i Podhala.

Chcemy też, aby spotkanie to odbyło się w serdecznej atmosferze pełnego zrozumienia i tolerancji bez uprzedzeń narodowościowych. Szkoła chciałaby przyjąć wszystkich życzliwych jej gości serdecznie bez względu na wyznawane poglądy.

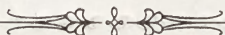
Koszty imprezy będą znaczne. Ponieważ nie możemy liczyć na finansowe wsparcie od władz państwowych, zwracamy się już teraz z prośbą o nadsyłanie dobrowolnej wysokości sum pieniężnych na nasze konto:

BS Jabłonka Orawska Nr 949181-1935-132-5

Za zrozumienie naszego apelu i ofiarność pragniemy z góry serdecznie podziękować. O bliższych szczegółach organizacyjnych będziemy informować w terminie późniejszym.

Przewodnicząca Komitetu Obchodów
40-lecia L. O. w Jabłonce
mgr HELENA KOMOŃSKA

Dyrektor Liceum
mgr JAN RUSNAK

Hymn Liceum

Znasz kolego stolicę Orawy
co posiada miasteczka już czar
przyjdź oglądniej gdy jesteś ciekawy
a powita Cię młodzieży gwar

Co z Liceum wysypie się tłumnie
roześmiana tak może jak ty
o swej szkole opowie Ci dumnie
że o życiu kształtujesz w niej sny

Że mozolnie w niej wiedzę zdobywasz
której w życiu odczuwa się brak
że w niej młodość się górnice przeżywa
którą miło wspomina się nam

Gdy z nas każdy posunie się w latach
kiedy starość posrebrzy nam włos
Jabłończzańskie Liceum wciąż w kwiatach
Profesorów doleci Cię głos

Gdy staniemy u okna w zadumie
to Jabłonka przypomni się nam
wtenczas każdy z nas jasno zrozumie
że nie będzie już nigdy jak tam.

Wanda Pilch

Z DZIEJÓW LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO W JABŁONCE

Powstanie Liceum i jego rozwój

Nie jest łatwo opracowywać historię szkoły średniej. Wiadomo, że tematyka ta interesuje przede wszystkim ludzi związanych ze szkołą więzami osobistymi. Należą do nich niewątpliwie absolwenci i nauczyciele tej szkoły oraz rodzice byłych uczniów. Każdy zna dzieje swojej szkoły najczęściej w wycinku czasowym, który dotyczył go bezpośrednio. Zdarzenia, które miały miejsce w tym czasie wydają mu się ważne, a napewno szczególnie bliskie. Klasa, do której uczęszczał, prawie zawsze jest wyjątkowa. Nauczyciele uczący w tym czasie zasługują na uwagę szczególną i to zarazem ze względów na pozytywne jak też negatywne cechy ich osobowości. Nie każdy więc znajdzie w tym opracowaniu te sprawy, które zasługują w jego opinii na szczególne wyeksponowanie.

Praca ta ze względu na ograniczenia objętościowe z konieczności zawiera tylko te momenty z 40-letniej historii Liceum Ogólnokształcącego w Jabłonce, które wydawały nam się ważne i godne szczególnej uwagi, oraz są potwierdzone dokumentacją szkolną. Sięgaliśmy też do wspomnień ludzi jeszcze żyjących, a w jakiś sposób powiązanych z powstaniem tej Szkoły. Początki Liceum w Jabłonce, pierwszej w historii tej miejscowości szkoły średniej przedstawiają się następująco.

Po II wojnie światowej na przywróconej Polsce ziemi orawskiej i spiskiej obok szkolnictwa polskiego utworzono sieć szkolnictwa słowackiego dla dzieci rodziców mniejszości narodowej słowackiej. Począwszy od roku szkolnego 1947/48 we wsiach orawskich i spiskich obok szkół polskich istniały również szkoły ze słowackim językiem nauczania. W celu zapewnienia młodzieży kończącej podstawowe szkoły słowackie możliwości dalszej nauki na poziomie szkoły średniej w roku 1951 otwarto w Jabłonce Liceum ze słowackim językiem nauczania. Według relacji Pana Antoniego Baligi z Jabłonki prócz niego w staraniach o uruchomienie tegoż Liceum najbardziej byli zaangażowani: Ignacy Kasprzak z Jabłonki, Antoni Niżnik z Zubrzycy Górnej, Alojzy Szperlak z Jabłonki, Stefania Zborek z Jabłonki.

Szpecially dużo inicjatywy i pracy włożył w załatwienie sprawy uruchomienia i budowy obiektu szkolnego p. Alojzy Szperlak oraz Eugeniusz Kott z Zubrzycy Dolnej i Jan Paniak z Jabłonki, który udostępnił część swojego domu na internat dla młodzieży. Aktywnie włączył się też w te starania Karol Palenik z Jabłonki i Jan Kowalik z Zubrzycy Dolnej.

Pisali oni w tej sprawie, pozytywnie załatwioną prośbę do Ministerstwa Oświaty w Warszawie. Zwrócili się też z prośbą do Urbaru (Wspólnoty Leśnej) w Jabłonce o przeznaczenie budynku obecnego Internatu pod szkołę. Na burzliwym zebraniu wiejskim członków Urbaru w Jabłonce zapadła w tej sprawie pozytywna decyzja.

W wyniku przychylniej decyzji Ministerstwa Oświaty w Warszawie oraz udostępnienia budynku Urbaru w Jabłonce w roku szk. 1951/52 naukę w klasie pierwszej Liceum rozpoczęło 26 uczniów. W Liceum oprócz języka polskiego, nauki o Konstytucji, przysposobienia wojskowego i wychowania fizycznego wszystkie przedmioty prowadzone były w języku słowackim.

Po czterech latach nauki w roku szk. 1954/55 odbył się pierwszy egzamin dojrzałości. Władze szkolne powołały Komisję maturalną w składzie: Władysław Łabuda — przewodniczący (podinspektor szkolny Wydz. Ośw. Nowy Targ)

Stefan Waclawiak — dyrektor szkoły

Aleksandra Bryjak — egzaminator z języka polskiego

Jakub Janosik — egzaminator z nauki o Konstytucji

Ladislav Kozák — egzaminator z języka słowackiego i historii

Rudolf Melichač — egzaminator z matematyki i fizyki

Anna Pilniková — egzaminator z biologii.

Do pierwszego egzaminu dojrzałości przystąpiło 13 abiturientów. Pozytywny wynik egzaminu uzyskało 12 osób. Byli to: Augustyn Andrasiak z Jabłonki, Wendelin Balcerzak z Jabłonki, Bronisław Knapczyk z Zubrzycy Górnej, Władysław Knapczyk z Zubrzycy Górnej, Marcin Moniak z Orawki, Lidia Mszal z Zubrzycy Górnej, Ignacy Niżnik z Zubrzycy Górnej, Aniela Omylak z Zubrzycy Górnej, Eugeniusz Poluś z Jabłonki, Józef Spiszak z Jabłonki, Ludmiła Stanek z Łapsz Niżnych, Karol Szperlak z Jabłonki.

Wychowawcą klasy był Ladislav Kozák.

W międzyczasie wspomniani już działacze Towarzystwa Czechów i Słowaków w Polsce rozpoczęli starania o budowę nowego obiektu dla Liceum, gdyż budynek Urbaru (obecny Internat), w którym mieściła się Szkoła Podstawowa nr 2 i Liceum Ogólnokształcące ze słowackim językiem nauczania, był zbyt mały i ciasny na potrzeby tych dwóch szkół. Zwrócono się z prośbą do Urbaru w Jabłoncu o przekazanie placu pod nowy budynek. Urbar zgodził się na przekazanie części targowicy w samym centrum wsi. Na pozostałej części placu tuż obok budynku szkolnego dalej odbywały się jarmarki.

Równocześnie działacze TČiS oraz przedstawiciele Komitetu Rodzielskiego udali się w delegacji do Kuratorium Okręgu Szkolnego w Krakowie prosząc o zezwolenie i środki na budowę nowego budynku szkolnego. Uzyskano decyzję przychylną. Władze szkolne byłego województwa krakowskiego przy akceptacji Ministerstwa Oświaty podjęły decyzję wybudowania ze środków państwowych nowego budynku na potrzeby Liceum. Budowa trwała 5 lat. Obiekt przekazano do użytku młodzieży 17 stycznia 1959 r. Inwestorem centralnym było Ministerstwo Oświaty w Warszawie, a inwestorem głównym Wojewódzki Wydział Oświaty w Krakowie.

Pierwszy projekt budynku przewidziany był tylko na potrzeby Liceum ze słowackim językiem nauczania, które miało oddziały pojedyncze. Miał to być budynek nieduży. Projekt przewidywał tylko częściowe podpiwniczenie (kotłownia, kuchnia). Już w trakcie budowy nastąpiła zmiana projektu na nowy, według którego wybudowano obecny budynek. Autorem projektu nawiązującego w bardzo udany sposób do tradycyjnego stylu orawskiego był mgr inż. arch. Zbigniew Milczanowski.

Zmiana założeń projektowych nastąpiła w wyniku usilnych starań podjętych przez mieszkańców Jabłonki o utworzenie w tutejszym Liceum klas z polskim językiem nauczania. Sprawę finalizowano w 1956 r. Dwukrotnie wyjeżdżała w tej sprawie do Warszawy delegacja mieszkańców. W kwietniu 1956 delegacja z Jabłonki w składzie: Dziubek Alojzy, Kadłubek Józef i Pilch Andrzej przyjął Minister Oświaty Witold Jaroński. Utorował on drogę delegacji na spotkanie z Prezydentem Bolesławem Bierutem, na które udano się do Warszawy ponownie w tym samym składzie. Sprawę załatwiono pozytywnie. Kancelaria Prezydenta zleciła załatwienie wszystkich spraw organizacyjnych związanych z otwarciem oddziałów polskich w Liceum w Jabłoncu Kuratorium Okręgu Szkolnego w Krakowie.

W tej sprawie udała się do Krakowa delegacja w skład której weszli najbardziej aktywni w staraniach: Alojzy Dziubek oraz Eugeniusz Wierczek z Jabłonki. Do delegacji należał też ks. dr Ferdynand Machay z Krakowa. W ostatnich dniach sierpnia zapadła w Kuratorium krakowskim decyzja o utworzeniu w LO w Jabloncu obok oddziałów ze słowackim językiem nauczania jednego oddziału klasy pierwszej z polskim językiem nauczania. Od 1 września 1956 r. rozpoczęło w nim naukę 40 uczniów.

W roku szk. 1959/60 odbył się pierwszy egzamin dojrzałości klasy z polskim językiem nauczania. Komisji Egzaminacyjnej przewodniczył mgr Pius Jabłoński dyrektor Liceum. Egzaminatorami byli: Aleksandra Harbut i mgr Pius Jabłoński z języka polskiego, mgr Józef Jachymiak z historii, Jan Halacz z fizyki, Helena Komońska z matematyki i mgr Andrzej Madeja z biologii.

Egzamin dojrzałości złożyli wtedy następujący abiturienti (22 osoby): Bogacz Emilia z Zubrzyicy Górnej, Dziubek Alojzy z Jabłonki, Dziubek

Karol z Jabłonki, Górka Augustyn z Lipnicy Małej, Hajda Stefan z Jabłonki, Jabłoński Augustyn z Jabłonki, Janowiak Emil z Lipnicy Wielkiej, Kadłubek Anna z Jabłonki, Kobylak Jan z Jabłonki, Kuliga Jan z Lipnicy Wielkiej, Kwiatkowski Henryk z Orawki, Laskowski Kazimierz z Lipnicy Wielkiej, Ryś Edward z Podwilka, Słaby Augustyn z Lipnicy Wielkiej, Smreczak Ignacy z Lipnicy Małej, Sperka Maria z Lipnicy Wielkiej, Stercula Apolonia z Lipnicy Małej, Tomasik Janina z Piekieniaka, Waclawiak Bogumiła z Jabłonki, Witek Zofia z Lipnicy Wielkiej, Wojtyczek Irena z Lipnicy Małej, Palczewski Wacław z Nowego Targu.

Wychowawczynią klasy była mgr Helena Komońska.

Do czasu ukończenia nowego budynku (styczeń 1959) klasy słowackie uczyły się w budynku Urbaru, a klasy polskie korzystały z pomieszczeń Szkoły Podstawowej Nr 1 w Jabłonce. Była to formalnie jedna szkoła, a praktycznie podzielona dwoma budynkami (stosunkowo dość odległymi) według kryteriów narodowościowych. Integracja nastąpiła od drugiego półrocza roku szkolnego 1958/59, które to półrocze uczniowie i nauczyciele klas licealnych z polskim i słowackim językiem nauczania rozpoczęli w nowym i wygodnym budynku szkolnym. Wspólne spotkanie uczniów, rodziców i nauczycieli dwóch narodowości zobowiązywało do nawiązania konstruktywnej współpracy nad dalszym rozwojem Liceum. Z uwagi na uwarunkowania narodowościowe praca ta początkowo nie była łatwa. Organizowano wspólne wycieczki, imprezy szkolne i środowiskowe. Połączono działające oddzielnie Komitety Rodzicielskie, Samorządy Uczniowskie oraz pozostałe organizacje młodzieżowe. Funkcję przewodniczących Komitetu Rodzicielskiego, który w miarę swoich skromnych możliwości wspierał inicjatywy szkolne pełnili kolejno: Antoni Baliga, Karol Palenik, Alojzy Dziubek, Andrzej Pilch, Eugeniusz Dziubek, Czesław Sołtys, Stanisław Palenik, Kazimierz Woźniak.

W latach 60-tych na szczególną uwagę zasługują szeroko zakrojone prace wychowawcze związane z przygotowaniem Milenium Państwa Polskiego.

Dla upamiętnienia tych wydarzeń młodzież i nauczyciele Liceum i Szkoły Podstawowej Nr 1 na przekazanej na cele szkolne przez Urbar reszcie targowicy zbudowali i założyli Międzyszkolny Park Tysiąclecia wg projektu p. Waldemara Szczypiora i p. mgr Andrzeja Madeja. Motorem tych poczynań był dyr. mgr Pius Jabłoński i kier. Szk. Podst. Nr 1 Andrzej Haniaczyk. Pracami technicznymi kierował mgr Andrzej Madeja. Park przekazano do użytku w roku 1966 na zakończenie obchodów milenijnych. Zbiegło się to z rocznicą 15-lecia Liceum, 400-lecia Jabłonki, zjazdem absolwentów i nadaniem szkole imienia Bohaterów Westerplatte oraz z wręczeniem sztandaru. Ważnym zagadnieniem w pracy wychowawczej szkoły było nawiązanie kontaktów ze szkołami średnimi w Czechosłowacji. Służyły one wzajemnemu poznaniu się i zbliżeniu młodzieży oraz nauczycieli. Uczniowie naszego Liceum spotykali się z młodzieżą z Namestova, Trstenej, Nižnej, Previdzy. Niekiedy sporadycznie, a z młodzieżą z Trstenej i Szkołą Zawodową z Nižnej systematycznie. Spotkania te miały charakter sportowy, artystyczny i towarzyski. Pozwoliło to na nawiązanie wielu przyjaźni i znajomości kontynuowanych jeszcze po latach. Pracę tę zapoczątkował dyrektor Jabłoński a kontynuował dyrektor Janaš.

W Liceum doceniano też rolę wycieczek krajoznawczo-turystycznych. Ambicją każdej klasy był udział w kilkudniowych wycieczkach do Warszawy i do Trójmiasta. Jeżdżono też w inne rejony Polski jak przykładowo do Łańcuta, Wrocławia, Poznania, Szczecina, Gór Świętokrzys-

Młodzież w Warszawie

kich, Sudetów itp. oraz do Czechosłowacji (Demanowskie Jaskinie, Bratysława i inne miejscowości). Znaczenia tej formy wypoczynku i poznawania kraju ojczystego przez młodzież pochodzenia wiejskiego nie można nie dostrzegać i nie doceniać.

Nie należałoby też pominąć sukcesów śp. Jakuba Janosika nauczyciela przysposobienia obronnego. Jego mozolna z uporem prowadzona przez wiele lat praca z młodzieżą zaowocowała sukcesami krajowymi i międzynarodowymi w sportach obronnych. Uczniowie jego plasowali się w czołówce krajowej. Wygrywali też zawody w Czechosłowacji, NRD i na Węgrzech.

Dalszy rozwój Liceum przedstawia załączona tabela z której wynika, że w latach sześćdziesiątych zaznacza się stopniowy spadek zainteresowania nauką w klasach słowackich. W roku szkolnym 1961/62 uczniowie klasy maturalnej ze słowackim językiem nauczania po raz ostatni składali w języku słowackim egzamin z przedmiotów maturalnych. W Liceum Ogólnokształcącym w Jabłonce prowadzono klasy ze słowackim językiem nauczania tak długo, jak długo życzyli sobie tego rodzice uczniów.

Od roku szkolnego 1962/63 na życzenie rodziców mniejszości narodowej słowackiej uczniowie z dotychczasowych klas ze słowackim językiem nauczania uczą się wszystkich przedmiotów z wyjątkiem języka słowackiego po polsku. Egzamin dojrzałości z języka polskiego matematyki i innych przedmiotów odbywa się po polsku. Od tej pory Ministerstwo Oświaty i Wychowania przestało angażować do pracy nauczycieli z Czechosłowacji. Języka słowackiego jako przedmiotu podjęli się uczyć miejscowi absolwenci, którzy ukończyli filologię słowacką na Uniwersytecie w Bratysławie lub slawistykę na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. W roku szk. 1966/67 odbyła się ostatnia matura, gdzie 14 abiturientów składało obowiązkowo egzamin dojrzałości z języka słowackiego. Od roku szkolnego 1967/68 do chwili obecnej z powodu braku odpowiedniej ilości kandydatów nie prowadzi się już oddziałów z nauką języka słowackiego dla wszystkich uczniów w oddziale. Nauka tego przedmiotu odbywa się na zasadzie dobrowolności w specjalnie zorganizowanych kompletach międzyklasowych. Dopiero w roku szkolnym 1990/91 udało się zorganizować oprócz grupy wielopoziomowej naukę języka słowackiego dla grupy klasowej złożonej z 12 uczniów z kl. Ic.

Bardziej konkretną orientację w rozwoju Liceum umożliwi analiza poniższej tabeli sporządzonej na podstawie danych zaczerpniętych z dokumentacji szkolnej.

W latach 1979—1984 istniało przy Liceum Ogólnokształcącym w Jabłonce Zawodowe Liceum Rolnicze, które ukończyło 54 abiturientów. Utworzenie tej szkoły wynikało z polityki władz oświatowych zmierzających do ograniczenia liczby młodzieży kształcącej się w liceach ogólnokształcących. Ten typ szkoły nie cieszył się zainteresowaniem młodzieży i rodziców. Powodowane to było faktem, że prawie równorzędne kwalifikacje można było zdobyć na miejscu w Jabłonce, w krótszym czasie w Zasadniczej Szkole Rolniczej. Ponadto program z przedmiotów ogólnych w liceach rolniczych był mocno okrojony, co praktycznie eliminowało absolwentów tych szkół ze starań o przyjęcie na studia wyższe.

Przedmiotów ogólnych w Liceum Rolniczym uczyli nauczyciele Liceum Ogólnokształcącego a przedmiotów zawodowych mgr inż. Józefa Kęska, mgr inż. Barbara Kowalczyk i mgr inż. Maria Woszczek.

Rok szkolny	Liczba (stan przy końcu roku szkolnego)						
	uczniów ogółem	oddziałów ze słowack. jęz. naucz.	oddziałów z polskim jęz. naucz.	nauczycieli pełnozatr.	absolwent. klas ze słowackim jęz. naucz.	absolwent. klas z polskim jęz. naucz.	absolwent. składających egzamin z jęz. słowack.
1951/52	26	1		3			
1952/53	60	2		6			
1953/54	86	3		7			
1954/55	114	4		8	12		12
1955/56	131	4		8	28		28
1956/57	176	4	1	11	29		29
1957/58	165	4	2	11	27		27
1958/59	185	4	3	13	24		24
1959/60	210	4	4	16	22	22	22
1960/61	225	4	4	16	22	20	22
1961/62	237	4	4	15	24	25	24
1962/63	265	4	5	16	19	32	19
1963/64	282	4	6	17	14	29	14
1964/65	336	3	8	17	18	26	18
1965/66	401	2	10	18	19	62	19
1966/67	268	1	8	16	14	75	14
1967/68	271	—	8	16	—	96	8
1968/69	238	—	8	14	—	93	2
1969/70	243	—	7	14	nie było egzaminu dojrzał.		
1970/71	341	—	10	16	—	65	7
1971/72	392	—	11	18	—	70	4
1972/73	426	—	12	22	—	90	2
1973/74	395	—	12	21	—	89	1
1974/75	398	—	12	24	—	106	1
1975/76	396	—	13	22	—	83	4
1976/77	377	—	13	21	—	78	2
1977/78	396	—	13	21	—	89	5
1978/79	376	—	13	21	—	94	1
1979/80	343	—	11	22	—	90	2
1980/81	313	—	10	21	—	87	1
1981/82	314	—	10	24	—	86	2
1982/83	312	—	10	24	—	66	2
1983/84	339	—	11	24	—	63	1
1984/85	348	—	12	24	—	86	1
1985/86	337	—	12	24	—	71	3
1986/87	338	—	12	23	—	79	—
1987/88	339	—	12	23	—	74	—
1988/89	353	—	12	24	—	83	—
1989/90	359	—	12	25	—	79	2
1990/91	394	—	13	25	—	87	4
Razem		52	324		272	2195	327

Jesień

*Jesień znieruchomiła
w oczach starszej pani
karmiącej gołębie
Taka jesień wróży czekanie
na pękniętą płytę
a nie wróży zawatu
Liście opadają
w takt rapsodii łagodnej
by lechtać szeptaniem
Poszła starsza pani
smutna
Muzyka zmartwychwstanie
w zakurzonej płycie
Gołębie szybko zapomną*

Grażyna Matyja

Caluško Orawa

*Caluško Orawa
drobi dziedzinami
od dusy Diabłoka
jaze do Głymbokiego Potoka
Ej pociągnij downościami
na śleбно nute
to zaroz zawinie
krzepkościom
dzisiejse światy
nase braty
zbójnickom przyśpiywkom
siadnymy przy watrze
beme casy jednać
beme serca moić*

Robert Kowalczyk

Nauczyciele

W okresie czterdziestu lat działalności Liceum znalazło w nim zatrudnienie 116 nauczycieli. Najbardziej niestabilizowany kadrowo jest pierwszy okres istnienia szkoły. Zaznacza się wtedy duża fluktuacja kadry nauczycielskiej. Oprócz kilku nauczycieli etatowych pracuje tu sporo nauczycieli kontraktowych zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin. Są to często nauczyciele Szkoły Podstawowej nr 1 i nr 2 w Jabłonce. W latach 1951—1962 zatrudnieni byli w Liceum nauczyciele z Czechosłowacji na oddzielnych kontraktach w wyniku umowy między państwowej. Z reguły pracowali oni w Polsce krótko. Rok, dwa a wyjątkowo dłużej.

W pierwszym 10-leciu działalności Liceum pracowało tu 25 nauczycieli z Czechosłowacji. Bardzo niekorzystnie na wyniki dydaktyczne wpływał fakt, że niektórzy z tych nauczycieli niejednokrotnie rozpoznawali pracę w Polsce ze sporym opóźnieniem dochodzącym nieraz do 3 miesięcy. Sytuacja ulegała systematycznej poprawie, kiedy absolwenci Liceum zaczęli kończyć wyższe studia na uczelniach w Polsce i Czechosłowacji. Zasilali oni systematycznie kadre nauczycielską przyczyniając się do jej wyrażonej stabilizacji.

Na szczególne podkreślenie zasługuje duża ofiarność nauczycieli pracujących tu w początkach działalności Liceum. Podejmowali oni pracę na wsi, wtedy jeszcze bardzo tradycyjnej. Kwaterowano ich w mieszkaniach bez podstawowych wygód, takich jak woda bieżąca, łazienka, wac itp. Szkoła była też słabo wyposażona w sprzęt i pomoce naukowe. A jednak jak wspominają ci najstarsi spośród nauczycieli młodzież uczyła się chętnie i z dużym zapałem.

W okresie czterdziestolecia Liceum w Jablonce pracowali w nim nauczycielach nauczycielskich następujący absolwenci tejże Szkoły:

Imię i nazwisko	miejsce urodzenia	Ukończone studia	okres pracy
1. Maria Galik	Jablonka	SN — geogr. w.f. Racibórz	1972 — 75
2. Jan Haniaczyk	Jablonka	WSP Kielce — wych. muz.	1974 — nadal
3. mgr T. Heteniak	Jablonka	Uniw. w Bratysławie, fil. słowacka.	1962 — 1969
4. mgr E. Janiczak	Lipnica W.	WSP Kraków, historia	1973 — 1975
5. mgr E. Janowiak	Lipnica W.	W Kraków, historia, fil. germ.	1965 — nadal
6. mgr E. Litwiak	Jablonka	W Kraków, fil. germ.	1980 — nadal
7. mgr J. Machaj	Jablonka	AM Kraków	1971 — nadal
8. mgr I. Niznik	Zubrzyca G.	W Kraków, fil. słow.	1961 — 1968
9. mgr H. Palenik	Krempachy	W Kraków, geografia	1962 — nadal
10. Anna Piekarczyk	Jablonka	SI Kraków, wych. techn.	1967 — 1971
11. mgr J. Pniaczek	Lipnica W.	WSP Kraków, historia	1977 — 1981
12. mgr M. Rószczka	Lipnica W.	WSP Kraków, fil. ros.	1975 — nadal
13. mgr J. Stopka	Podwilk	W Kraków, matem., p.o.	1976 — nadal
14. mgr A. Stopka	Zubrzyca D.	W Kraków, chemia	1976 — nadal
15. mgr A. Waclawik	Zubrzyca G.	AM Warszawa	1977 — 1978
16. mgr M. Plaszczak	Jablonka	W Kraków, fil. ros.	1973 — nadal
17. mgr Jan Łabus	Zubrzyca D.	WSP Kraków, historia	1981 — nadal
18. mgr Marek Madeja	Jablonka	AM Kraków	1989 — nadal
19. mgr inż. M. Woszczyk	Lipnica M.	AK Kraków	1979 — 1984
20. mgr inż. B. Kowalczyk	Zubrzyca G.	AK Kraków	1979 — 1984

Nauczyciele zatrudnieni w Liceum Ogólnokształcącym w Jablonce w latach 1951—1991:

Lp.	Nazwisko i imię	Lata pracy	Przedmiot nauczania
1.	mgr Barbachen Stanisław	1951 — 1952	przysposobienie wojskowe
2.	mgr Barbachen Tadeusz	1957 — 1960	j. rosyjski, wych. fizyczne
3.	prom. ped. Berešavá Elena	1955 — 1956	historia, logika
4.	prom. ed. Bereš Jan	1955 — 1956	wychowanie fizyczne
5.	mgr Harbut Aleksandra	1954 — 1984	język polski
6.	mgr Bzowska-Kozak Maria	1977 — 1980	język niemiecki
7.	Chlipała Władysław	1953 — 1954	nauka o konstytucji i społeczeństwie
8.	Czekaj Irena	1970 — 1972	wychowanie fizyczne
9.	prom. ped. Čoraj Juraj	1951 — 1954	j. rosyjski, historia, logika
10.	Dubiel Władysław	1962 — 1976	język rosyjski
11.	mgr Faron Elżbieta	1988 — nadal	j. polski, wychowawczyni internatu
12.	mgr Faron Tadeusz	1990 — nadal	język polski
13.	mgr Fidelus Michał	1957 — 1958	język polski
14.	Fiedor Jacek	1971 — 1975	wychowanie techniczne
15.	Fiedor Maria	1972 — 1980	wych. techn., wych. plast.
16.	prom. ped. Galajda Jan	1956 — 1957	matematyka
17.	Galik Maria	1972 — 1975	wychowanie fizyczne
18.	mgr Galik Zdzisław	1972 — nadal	matematyka
19.	Grobarczyk Maria	1985 — 1987	naucz. bibliotekarka
20.	Gąsior Mariusz	1990 — nadal	j. angielski, niemiecki
21.	Gołuch-Pniaczek Wanda	1979 — 1981	wychowanie fizyczne
22.	Haniaczyk Andrzej	1956 — 1968	geografia, wych. muzyczne, chór szkolny
23.	Haniaczyk Jan	1974 — nadal	wychowanie muzyczne, chór szkolny
24.	mgr Halacz Jan	1956 — nadal	matematyka, fizyka, wych. inter.
25.	ks. Harbut Franciszek	1959 — 1961	religia
26.	mgr Heteniak Teresa	1962 — 1969	j. słowacki, niemiecki

27. prom. ped. Holubek Józef	1951 — 1955	j. rosyjski, historia, logika
28. mgr Ignaczak Andrzej	1971 — 1972	matematyka
29. mgr Jabłoński Pius	1959 — 1970	język polski (dyrektor)
30. mgr Jachymiak Józef	1959 — 1967	historia, propedeutyka nauki o społec.
31. mgr Jajaś Jerzy	1970 — nadal	historia, przedmioty pedagogiczne (dyrektor)
32. mgr Jajaś Joanna	1970 — nadal	język polski
33. mgr Janiczak Eugeniusz	1973 — 1975	historia, prop. nauki o społ.
34. Janosik Jakub	1955 — 1986	przyspos. obronne, j. łaciński
35. mgr Janowiak Anna	1987 — nadal	wych. plastyczne, wych. internatu
36. mgr Janowiak Emil	1965 — nadal	historia, język niemiecki
37. dr Jazowski Andrzej	1966 — 1990	język polski
38. prom. ped. Jedlička V.	1959 — 1962	biologia, chemia
39. mgr Jeleń Krystyna	1958 — 1961	język polski
40. prom. ped. Juričková A.	1959 — 1961	j. słowacki, rosyjski
41. Juszkiewicz Irena	1974 — 1976	wychowanie fizyczne
42. mgr inż. Kęska Józefa	1979 — 1984	przedmioty rolnicze
43. prom. ped. Klochań Justyn	1951 — 1954	wychowanie muzyczne
44. Knižacký Aleksander	1951 — 1952	język słowacki
45. Kojs Emilia	1957 — 1959	z-ca dyrektora
46. mgr Komońska Helena	1956 — nadal	matematyka, fizyka, chemia, wych. internatu
47. prom. ped. Korpašová K.	1957 — 1959	fizyka, chemia
48. mgr inż. Kowalczyk Barbara	1979 — 1984	przedmioty rolnicze
49. prom. ped. Kozak Ladislav	1954 — 1955	język słowacki, historia, logika
50. Kowalczyk Małgorzata	1954 — 1957	wychowanie fizyczne
51. mgr Krawontka Albina	1979 — nadal	matematyka, informatyka
52. Krupowska Helena	1966 — 1972	wychow. techniczne, bibliotekarka
53. mgr Krużyński Czesław	1976 (X—XI)	język niemiecki
54. mgr Kulawiak Józefa	1973 — 1976	język rosyjski
55. mgr inż. Kuliga Jolanta	1990 — nadal	biologia
56. mgr Kwaśniewski Jerzy	1967 — 1969	historia, proped. nauki o społec.
57. mgr Lawrenc-Luka B.	1954 — 1955	geografia (z-ca dyrektora)
58. mgr Litwiak Elżbieta	1980 — nadal	język niemiecki
59. mgr Labus Jan	1981 — nadal	historia, proped. nauki o społ. (z-ca dyrektora)

Lp.	Nazwisko i imię	Lata pracy	Przedmiot nauczania
60.	mgr Łączyński Jan	1975 — 1977	historia, proped. nauki o społ.
61.	ks. Lysek Julian	1951 — 1954	religia
62.	mgr Machaj Józef	1971 — nadal	wychowanie fizyczne
63.	mgr Andrzej Madeja	1958 — nadal	biologia, chemia, wych. techn. (z-ca dyrektora)
64.	mgr Madeja Joanna	1988 — nadal	naucz., bibliotekarka
65.	mgr Madeja Marek	1989 — nadal	wychowanie fizyczne
66.	mgr Madeja Zofia	1960 — nadal	biologia, chemia
67.	Martewicz-Klochań Danuta	1951 — 1954	język polski, wych. muzyczne
68.	prom. ped. Matejka Jan	1952 — 1954	geografia, biologia
69.	mgr Matyja Adam	1960 — nadal	język polski (kier. internatu)
70.	prom. ped. Melicháč R.	1953—1955	fizyka, matematyka, astronomia
71.	prom. ped. Mydlová Marta	1956 — 1957	historia
72.	ks. mgr Nieciąg Marek	1990 — nadal	religia
73.	mgr Niznik Ignacy	1961 — 1968	j. słowacki, rosyjski
74.	Okulska Barbara	1972 — 1973	język rosyjski
75.	mgr Palenik Helena	1962 — nadal	geografia, język słowacki
76.	prom. ped. Panková Marta	1956 — 1957	język słowacki, język rosyjski
77.	prom. ped. Panko Stefan	1956 — 1957	biologia, geografia
78.	Papieź Stanisław	1954 — 1957	wychowanie fizyczne
79.	Paściak Eugeniusz	1951 — 1954	fizyka, chemia
80.	Piekarczyk Anna	1967 — 1971	wychowanie techniczne
81.	mgr Pieróg Józef	1973 — nadal	język polski
82.	Pieróg Maria	1973 — 1980	naucz., bibliotekarka
83.	mgr Pilch Władysław	1989 — nadal	historia, prop. nauki o społ.
84.	prom. ped. Pilniková Anna	1953 — 1955	biologia, chemia
85.	mgr Płaszczak Maria	1975 — nadal	język rosyjski
86.	Poluś Maria	1974 — 1980	naucz. bibliotekarka
87.	mgr Pniaczek Jan	1977 — 1981	historia, proped. nauki o społ.
88.	mgr Rószczka Maria	1975 — nadal	język rosyjski

89. mgr Rucińska Zofia
90. mgr Rusnak Jan
91. mgr Rusnak Krystyna
92. prom. ped. Sedmina Józef
93. mgr Staby Wanda
94. prom. ped. Sobota Józef
95. ks. Stanaszek Stanisław
96. Stawnicka Barbara
97. Stopiak Aniela
98. mgr Stopka Aniela
99. mgr Stopka Julian
100. Studentowicz Janina
101. prom. ped. Śvecko Rudolf
102. Swoczyk Anna
103. prom. ped. Turňa Rudolf
104. Wacławiak Stefan
105. mgr Wacławik-Sikora A.
106. prom. ped. Vighová Maria
107. mgr Woszczek Andrzej
108. mgr inż. Woszczek Maria
109. Zając Bronisław
120. prom. ped. Zatkó František
111. prom. ped. Zemanová Elena
112. mgr Zlahoda Jakub
113. Zubrzycki Franciszek
114. prom. ped. Žiškova-Moroň Katarina
115. Witek Feliks
116. Chapska Joanna

- 1970 — 1973 historia
- 1972 — nadal geografia, astronomia (dyrektor)
- 1972 — nadal fizyka, chemia
- 1952 — 1953 język słowacki
- 1985 — 1987 naucz. bibliotekarka
- 1956 — 1958 matematyka, fizyka
- 1957 — 1958 religia
- 1951 — 1952 język polski
- 1987 — nadal naucz. bibliotekarka
- 1976 — nadal chemia, przedmioty pedag.
- 1976 — nadal p.o., fizyka, matematyka
- 1960 — 1970 wychowanie fizyczne
- 1953 — 1954 język słowacki, wych. muzyczne
- 1957 — 1958 kierownik internatu
- 1957 — 1959 język słowacki
- 1951 — 1966 j. łaciński, niemiecki, matematyka (dyrektor)
- 1977 — 1988 wychowanie fizyczne
- 1957 — 1959 biologia
- 1975 — nadal wychowanie techniczne, informatyka
- 1979 — 1984 przedmioty rolnicze
- 1952 — 1954 przysposobienie wojskowe
- 1955 — 1956 matematyka
- 1955 — 1956 biologia
- 1955 — 1956 język słowacki (z-ca dyrektora)
- 1961 — 1969 matematyka, fizyka
- 1957 — 1962 historia, geografia
- 1961 — 1973 wychowanie fizyczne
- 1982 — 1986 wychowanie fizyczne

Dyrektorzy

Oblicze Liceum Ogólnokształcącego w Jabłonce w znacznym stopniu kształtowali jego dyrektorzy. Postaramy się chociażby w dużym skrócie zeprezentować ich sylwetki.

Stefan Waclawiak

mgr Pius Jabłoński

Pierwszym dyrektorem był w latach 1951—59 **Stefan Waclawiak**. Urodził się 15 sierpnia 1906 r. w Podszklu na Orawie w rodzinie chłopskiej. Tu ukończył sześć klas szkoły ludowej w języku węgierskim. W roku szk. 1919/20 rozpoczął naukę w gimnazjum w Trstenej, gdzie wtedy po rozpadzie monarchii austro-węgierskiej uczono w języku słowackim. Po przyłączeniu części Górnej Orawy do Polski przenosi się wraz z innymi Orawiakami do Państwowego Gimnazjum w Nowym Targu, gdzie w 1927 r. złożył egzamin maturalny. W latach 1927—1936 studiuje na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, najpierw na Wydziale Teologicznym a następnie Filozoficznym na kierunku filologii klasycznej. Bezpośrednio po ukończeniu studiów zarabia na życie jako nauczyciel prywatny. Dopiero w roku szk. 1938/39 otrzymuje posadę nauczyciela kontraktowego języka łacińskiego w Państwowym Gimnazjum i Liceum w Pińsku. W 1939 r. zawarł związek małżeński. W tym samym roku w początkach okupacji hitlerowskiej wraca do Podszkła i pracuje na gospodarstwie rolnym rodziców. W latach 1940—45 zatrudniono go jako nauczyciela kontraktowego w Dolnym Kubinie na Słowacji. 15 sierpnia 1945 r. wraz z rodziną wraca do Polski i podejmuje pracę nauczycielską. Najpierw w Pilźnie, pow. Dębica potem w Grybowie i Prywatnym Gimnazjum w Poroninie. Od 1 września 1947 do sierpnia 1951 r. był kierownikiem Szkoły Podstawowej Nr 2 w Jabłonce. W roku 1951 otrzymał od władz oświatowych propozycję zorganizowania w Jabłonce Liceum Ogólnokształcącego ze słowackim językiem nauczania. Był człowiekiem niezwykle pedantycznym, pracowitym i sumiennym, bardzo lubianym przez młodzież, bez reszty oddany szkole. Włożył wiele trudu i wysiłku w organizację pierwszej

szkoły średniej na Orawie. W dużym stopniu wraz z rodzicami i działaczami miejscowymi przyczynił się do wybudowania w latach 1954—59 nowego budynku dla Liceum oraz częściowego wyposażenia go sprzęt i pomoce naukowe. Po objęciu Liceum w r. 1959 przez dyrektora mgr Piusa Jabłońskiego pracuje nadal w tej szkole jako nauczyciel łaciny i języka niemieckiego. W październiku 1966 zachorował i w grudniu tego samego roku zmarł po krótkiej i ciężkiej chorobie w wieku 60 lat.

Drugim z kolei dyrektorem był w latach 1959—1970 mgr **Pius Jabłoński** również Orawianin.

Urodził się 18 marca 1908 r. w Lipnicy Wielkiej w wielodzietnej rodzinie chłopskiej. Czteroklasową węgierską szkołę podstawową ukończył w rodzinnej wsi. Od 1918 roku uczęszczał do Gimnazjum w Trstenej. Pierwszą klasę ukończył w języku węgierskim, drugą już po rozpadzie monarchii austro-węgierskiej w języku słowackim. W 1920 r. przenosi się do Gimnazjum w Nowym Targu. Z uwagi na trudne warunki materialne rodziny zmuszony jest samodzielnie pokrywać kosztą swojego kształcenia i utrzymania. Dochody czerpie z udzielanych korepetycji. W 1927 roku po złożeniu matury rozpoczyna studia polonistyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Nie mając perspektyw zatrudnienia celowo odkłada obronę pracy magisterskiej prowadząc przy ul. Jabłonowskich kuchnię akademicką. W 1934 r. podejmuje pracę nauczyciela w Państwowym Gimnazjum w Nowym Targu. Uczy języka polskiego a także nadobowiązkowo słowackiego i czeskiego. Początkowo jest nauczycielem kontraktowym a dopiero w 1939 r. zatrudniono go na pełnym etacie. Podczas okupacji pracuje krótko w Szkole Handlowej i Krawieckiej w Nowym Targu, a jednocześnie jest kierownikiem tajnego nauczania na całe Podhale. Dwukrotnie aresztowany i torturowany przez gestapo w zakopiańskim Pallace do niczego się nie przyznał. W porę ostrzeżony uniknął trzeciego aresztowania chroniąc się w Dolinie Bolechowickiej k. Krakowa pod przybranym nazwiskiem Zenona Dobrzańskiego. Pracuje tu w gospodarstwie rolnym inżyniera Lecha Rościszewskiego prowadząc komplety tajnego nauczania na poziomie szkoły podstawowej i średniej. Gestapo nie mogąc go odszukać aresztuje w odwet jego żonę Martę przewożąc ją do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu. Po wyzwoleniu wraca na Podhale. Od lutego 1945 zostaje dyrektorem Państwowego Gimnazjum i Liceum w Nowym Targu. Wkrótce w wyniku podjętej przez niego interwencji o uwolnienie uczniów aresztowanych przez Urząd Bezpieczeństwa sam zostaje aresztowany pod zarzutem współpracy z podziemiem i osadzony w krakowskim więzieniu na Montelupich, gdzie przebywa od 1. XI. 1946 r. do 24. VI. 1947 r. W latach 1947—59 pracuje jako nauczyciel Liceum w Chrzanowie a następnie w Jaworznie.

W roku 1957 po pierwszym załamaniu się systemu stalinowskiego mgr Pius Jabłoński zostaje zrehabilitowany i oczyszczony ze stawianych mu zarzutów. Wojewódzka Komisja Rehabilitacyjna gratuluje mu odwagi osobistej oraz postępowania zgodnego z sumieniem nauczycielskim i obowiązkami dyrektora. Z dniem 1. 09. 1959 r. z polecenia Ministerstwa Oświaty zostaje przez Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego przeniesiony na stanowisko dyrektora Szkoły Podstawowej Nr 2 i Liceum Ogólnokształcącego z polskim i słowackim językiem nauczania w Jabłoncu. Władze szkolne powierzyły mu kierowanie tą uznaną za trudną ze względu na uwarunkowania narodowościowe placówką.

Dyrektor Jabłoński włożył wiele pracy w dalszy rozwój Szkoły i w integrowanie całej młodzieży. Mając duże doświadczenie życiowe, zmysł organizatorski, wysoki takt pedagogiczny i kulturę osobistą potrafił w niedługim czasie ułożyć zdrowe stosunki serdecznego współ-

mgr Jerzy Janaś

mgr Jan Rusnak

życia między młodzieżą polską a słowacką oraz między rodzicami a nauczycielami. Trochę się o wysoki poziom pracy dydaktyczno-wychowawczej, był serdecznym przyjacielem i doradcą młodzieży. Za swą działalność odznaczony był wieloma odznaczeniami państwowymi i regionalnymi. Na emeryturę przeszedł od 1. X. 1970 r. Zmarł w dniu 29 lipca 1979 r.

Trzecim dyrektorem Liceum był w latach 1970—1989 mgr **Jerzy Janaś**. Urodził się 1 marca 1932 r. w Tyczynie koło Rzeszowa w rodzinie inteligentkiej. W 1951 r. ukończył Liceum Ogólnokształcące w Rzeszowie uzyskując równocześnie kwalifikacje nauczycielskie. Pracę nauczycielską rozpoczął 1 września w tym samym roku w Majdanie Sieniawskim, gdzie pracuje do sierpnia 1959 r. z przerwą w latach 1952—1955 na odbycie zasadniczej służby wojskowej. Z kolei pracuje na stanowisku kierownika Szkoły Podstawowej w Wylewie a następnie jest kierownikiem internatu w Cisnej. W latach 1967—1970 pracuje na stanowisku kierownika Szkoły Podstawowej w Łąpszance na Spiszu. Pracując zawodowo uzyskuje jako eksternista dyplom magistra pedagogiki i historii na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. W Łąpszance dał się poznać jako aktywny działacz społeczny i partyjny. Potrafił zmobilizować mieszkańców tej zabitej przysłowiowymi deskami wsi do czynów społecznych co zaowocowało budową drogi i budynku dla szkoły podstawowej wraz z mieszkaniami dla nauczycieli. 1. XI. 1970 r. obejmuje stanowisko dyrektora Liceum Ogólnokształcącego w Jabłonce. Funkcję tą pełni prawie 20 lat łącząc ją od 1973 r. ze stanowiskiem gminnego dyrektora szkół a następnie inspektora Oświaty i Wychowania. Jako dyrektor Liceum troszczy się o zapewnienie odpowiednio przygotowanej kadry nauczycielskiej organizuje i wyposaża w sprzęt i pomoce naukowe pracownie przedmiotowe: polonistyczną, języka niemieckiego, języka rosyjskiego, geograficzną i matematyczną. Aby ustabilizować kadrę nauczycielską wyszedł w 1971 r. do rodziców, nauczycieli i młodzieży z inicjatywą budowy Domu Nauczyciela w Jabłonce z mieszkaniami dla 9 rodzin nauczycielskich. Dokonuje też modernizacji budynku przekazanego przez Urbar na potrzeby internatu. Jako gminny dy-

rektor szkół doprowadza do budowy czterooddziałowego przedszkola w Jabłonce z 8 mieszkaniami dla nauczycieli. Ożywia się wtedy również budownictwo szkolne na terenie gminy. Powstają nowe szkoły w Jabłonce-Matonogach, w Zubrzycy Górnej, w Chyżnem i w Podwilku co znacznie poprawiło trudną sytuację lokalową szkolnictwa na Orawie. Dyr. Janaś wygrywa wiele trudnych spraw poprzez swoją stanowczość i szybkość podejmowanych decyzji. Troszcząc się o zdrowie i rozwój fizyczny dzieci i młodzieży doprowadza do budowy na placu między-szkolnym w Jabłonce obiektów sportowych. Załatwia wiele spraw dla Szkoły jako radny Wojewódzkiej Rady Narodowej w Nowym Sączu przez 3 kadencje oraz radny Gminnej Rady Narodowej przez dwie kadencje.

Za pracę zawodową i społeczną odznaczony został wieloma odznaczeniami, między innymi Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej oraz Medalem za rozwijanie przyjaźni polsko-czechosłowackiej. Na emeryturę przeszedł 1. 09. 1989 r. po 38 latach pracy nauczycielskiej.

Aktualnie kieruje szkołą dyrektor mgr **Jan Rusnak**. Urodził się 5 sierpnia 1947 r. w Mszanie Górnej w rodzinie chłopskiej. Po ukończeniu szkoły podstawowej rozpoczął naukę w Technikum Budowlanym w Nowej Hucie. Po pierwszym okresie rezygnuje z tej szkoły z uwagi na zbyt duże obciążenia finansowe. Od 1. XII 1961 r. przenosi się do Zasadniczej Szkoły Zawodowej przy Spółdzielni „Meblomet,” w Mszanie Dolnej. Po ukończeniu klasy pierwszej rezygnuje z tej szkoły i rozpoczyna naukę w Liceum Pedagogicznym w Limanowej, które kończy w 1967 r. W latach 1967—72 studiuje geografię w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie. W czasie studiów jest działaczem ZSP. Po obronie pracy magisterskiej podejmuje od 1. IX. 1972 r. pracę nauczycielską w Liceum Ogólnokształcącym w Jabłonce. Od 1. 09. 1984 r. do sierpnia 1989 r. pracuje na stanowisku zastępcy Inspektora Oświaty i Wychowania w Jabłonce. 1 września 1989 Kurator Oświaty i Wychowania w Nowym Sączu powierza mu stanowisko dyrektora Liceum Ogólnokształcącego w Jabłonce. Dyrektor Rusnak jest dobrym organizatorem, co znalazło potwierdzenie w czasie jego pracy w Inspektoracie Oświaty i Wychowania oraz pracy w Związku Harcerstwa Polskiego na stanowisku Komendanta Szczepu przy Liceum w Jabłonce jak też kwartiermistrza i z-cy Komendanta Hufca. Stale doskonalą on swoje przygotowanie zawodowe. W 1986 r. ukończył studium specjalne z zakresu wiedzy o prawie i kurs podstawowy dla pracowników administracji państwowej. W latach 1988—89 jest słuchaczem Studium Podyplomowego Organizacji i Zarządzania Oświatą. Z tego zakresu uzyskał też drugi stopień specjalizacji zawodowej. Jako dyrektor Liceum wykazuje dużo gospodarskiej troski o całokształt warunków do sprawnego funkcjonowania placówek.

Vicedyrektorzy

Prawą ręką dyrektora i jego najbliższym sojusznikiem jest dobry zastępca. Zastępcy dyrektorów Liceum mają też spory dorobek i osiągnięcia. Należałoby ich tu chociaż wymienić. W latach 1951—1959 zastępcami byli: mgr Barbara Lawrenc, mgr Jakub Zlahoda i Emilia Kojs. Najdłużej bo 29 lat w okresie od 1960—1989 zastępcą był mgr Andrzej Madeja. Od 1. 09. 1989 r. zastępcą dyrektora jest mgr Jan Łabus.

Kierownicy internatu

Liceum zawsze miało sporo młodzieży zamiejskowej. Konieczne stało się uruchomienie internatu. Wynajmowanie stancji nie rozwiązywało problemu zakwaterowania uczniów. Internatem kierowała w latach 1957—58 Anna Swoczykowa, następnie śp. Jakub Janosik, a od 1. 09. 1959 r. do chwili obecnej mgr Adam Matyja.

Pracownicy administracyjni

W czterdziestolecie przewinęło się przez Liceum sporo pracowników administracyjnych. W sekretariacie pracowały Julia Waresiak, Maria Waksmańska, Emilia Płaszczak-Gawrońska, Maria Machaj, Maria Palenik, Joanna Zborek, Bogumiła Kadłubek i Maria Michalak. Księgowość prowadzili Andrzej Wadowski, Wiktoria Rybińska, Małgorzata Zgama, Maria Pospisil, Hanna Adamczyk. O zaopatrzenie kuchni internackiej troszczyli się Janina Waclawiak, Alojzy Grelak i Małgorzata Nowak. Szefostwo kuchni i zwierzchnictwo nad personelem pomocniczym sprawowały śp. Cecylia Bukowska, Elżbieta Nowak a obecnie Genowefa Słusarczyk.

Liceum w środowisku i jego dzień dzisiejszy

Właściwa organizacja pracy dydaktyczno-wychowawczej każdej szkoły wymaga odpowiedniej bazy, szczególnie istotne i trudne do zdobycia w warunkach wiejskich były pomieszczenia na sale lekcyjne dla nowopowstałego Liceum. W wypadku nieprzychylnego stanowiska mieszkańców Jabłonki uruchomienie nowej szkoły byłoby bardzo trudne a wręcz niemożliwe. Naprzeciw potrzebom społecznym wyszło stanowisko mieszkańców, którzy zgodzili się na korzystanie przez Liceum z budynku Urbaru a jednocześnie przekazali plac o pow. 8073 m² na którym wzniesiono nowy budynek szkolny. Plac został wydzielony z targowicy, na której w dalszym ciągu odbywały się jarmarki. Zarząd Urbaru pracował wtedy w składzie: Karol Filipek — prezes, Alojzy Dziubek — Z-ca prezesa, Alojzy Szperlak — sekretarz. Sąsiedztwo placu z targowicą, dostarczającą co drugą środę wielu obrazków rodzajowych, nie zawsze odpowiednich dla młodzieży, uznano za niezbyt udane. Postanowiono przenieść targowicę w inne miejsce a resztę placu o powierzchni 7776 m² przekazano Szkole na cele rekreacyjno-sportowe, Park Tysiąclecia z amfiteatrem, obiekty sportowe oraz Dom Nauczyciela. Ofiarność mieszkańców Jabłonki i zrozumienie potrzeb Liceum znalazło potwierdzenie na zebraniu wiejskim w dniu 21. I. 1977 r. kiedy to 182 współwłaściciele Urbaru jednogłośnie postanowiło przekazać nieodpłatnie na internat Liceum swój budynek. Zarząd Urbaru pracował wtedy w składzie: Karol Nowak — prezes, Jan Kasprzak — z-ca prezesa, Alojzy Dziubek — sekretarz. Łącznie Urbar w Jabłonce przekazał na cele szkolne nieodpłatnie place położone w centrum wsi o powierzchni 26022 m² z placem pod Szkołą Podst. Nr 1, zakończoną w r. 1938, a budowaną przez Intendenturę Wojska Polskiego.

Mieszkańcy Jabłonki, a zwłaszcza rodzice uczniów włożyli też wiele społecznej pracy przy odgruzowywaniu i odbudowie budynku Liceum po jego pożarze, który miał miejsce 30 grudnia 1968 r. Pomogli też społecznie w budowie Domu Nauczyciela wznoszonym na początku lat siedemdziesiątych na placu szkolnym. Zwieźli na plac budowy własnym

transportem około 120.000 sztuk cegły z cegielni na Dziubkówce. Dostarczyli nieodpłatnie kilkadziesiąt m³ piasku i żwiru. Przepracowali społecznie setki roboczogodzin przy robotach ziemnych i betoniarskich. Wraz z rodzicami pracowali też nauczyciele Liceum i Szkoły Podstawowej Nr 1 oraz 2 jak również młodzież licealna.

W roku szkolnym 1990/91 sporo rodziców uczniów Liceum zaangażowało się bezinteresownie przy pracach montażowych boazerii w dwóch pracowniach szkolnych, sekretariacie i czterech salach lekcyjnych. To tylko niektóre przykłady świadczące o fakcie, że społeczeństwo tutejsze ceni sobie szansę zdobycia średniego wykształcenia na Orawie. Społeczne zaangażowanie rodziców pomogło rozwiązać wiele spraw trudnych i dawało dyrektorom poczucie nie tylko moralnego, ale też konkretnego poparcia idącego w wymierne kwoty pieniężne.

W roku szkolnym 1990/91 Liceum w Jabłoncu dysponowało dobrymi warunkami lokalowymi zapewniającymi niezbędne warunki do funkcjonowania tej szkoły, przy kształceniu młodzieży w 13 oddziałach (czterech w klasie pierwszej i potrójnych oddziałach w klasach pozostałych). Szkoła dysponuje odpowiednimi salami lekcyjnymi w tym 11 nieźle wyposażonymi pracowniami (j. polskiego, matematyki, j. niemieckiego, j. rosyjskiego, fizyki, chemii, biologii, geografii, historii, techniki i pracownią komputerową). Nie najgorzej wyposażona jest biblioteka szkolna licząca aktualnie 25.000 woluminów. Szkoła posiada też salę gimnastyczną i obiekty sportowe pozwalające na właściwą realizację programu wychowania fizycznego. Można bez ryzyka stwierdzić, że Orawa doczekała się i dopracowała niemałym wysiłkiem przy znacznym wsparciu miejscowego społeczeństwa szkoły średniej z prawdziwego zdarzenia.

Dorobek Liceum Ogólnokształcącego w Jabłoncu w okresie czterdziestu lat jego działalności stanowi niebagatelny wkład w podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców trzech sąsiadujących z sobą regionów: Orawy, Spisza oraz Podhala. Jest rzeczą pewną, że znaczna część absolwentów Liceum poprzestałaby na wykształceniu podstawowym, gdyby nie stworzono im na miejscu możliwości dalszego zdobycia wiedzy. Liczy się też nie tylko fakt zdobycia odpowiedniego dyplomu ale ogólny awans kulturalny środowiska, rozbudzenie ambicji zdobywania wiedzy, stworzenie pewnej tradycji kształcenia sięgającej już w tej chwili dwu pokoleń.

Absolwenci i ich losy

W okresie 40-lecia istnienia Liceum odeszło z jego murów 2467 absolwentów. Z tego 2195 absolwentów ukończyło klasy z polskim językiem nauczania a 272 klasy ze słowackim językiem nauczania. Języka słowackiego jako przedmiotu nadobowiązkowego uczyło się 55 absolwentów. Na apel Komitetu Organizacyjnego Obchodów 40-lecia ankiety dotyczące swoich losów nadesłały 683 osoby. i tylko w stosunku do tej grupy dysponujemy danymi na temat dalszego kształcenia i losów absolwentów. Przedstawiają się one następująco:

Na poziomie wykształcenia średniego pozostało 172 absolwentów, zawodowe studia pomaturalne ukończyło 187 absolwentów, w tym studium nauczycielskie 68 absolwentów, studia wyższe ukończyło ogółem 334 absolwentów. Z tej liczby ukończyło:

Uniwersytety	71 absolwentów
Wyższe Szkoły Pedagogiczne	105 absolwentów
Akademie Medyczne	23 absolwentów

Akademie Rolnicze	22 absolwentów
Wyższe Seminarja Duchowne	47 absolwentów
Akademia Wychowania Fizycznego	16 absolwentów
Akademia Górniczo-Hutnicza	18 absolwentów
Politechnika	17 absolwentów
Akademia Ekonomiczna	8 absolwentów
Akademie i Wojskowe Szkoły Oficerskie	6 absolwentów
Akademia Sztuk Pięknych	1 absolwent

Wyższe studia w Czecho-Słowacji ukończyło w okresie 40-lecia 22 absolwentów naszego Liceum. Studiowali oni na następujących kierunkach:

filologia słowacka	5 absolwentów
filologia słowacka — etnografia	3 absolwentów
filologia słowacka — filologia włoska	3 absolwentów
stomatologia	1 absolwent
medycyna	3 absolwentów
dziennikarstwo	3 absolwentów
architektura, handel zagraniczny, cybernetyka, leśnictwo — po jednym absolwencie	

W grupie ankietowanej (683) absolwentów) podział na poszczególne kierunki studiów przedstawia się następująco:

	absolwentów		absolwentów
mgr inż. (różnych specj.)	49	mgr farmacji	3
mgr biologii	21	mgr wych. technicznego	2
mgr filologii polskiej	17	mgr finansów	1
mgr wychowania fizycznego	15	mgr wychowania plastycznego	1
mgr matematyki	14	mgr slawistyki	1
mgr geografii	14	mgr skandynawistyki	1
mgr historii	14	mgr filologii orientalnej	1
mgr chemii	13	mgr przysposobienia obronnego	1
mgr teologii	11	mgr bibliotekoznawstwa	1
mgr nauczania początk.	11	mgr archeologii	1
mgr praw	8	mgr etnografii	3
mgr ekonomii	8	dr inż. nauk rolniczych	3
mgr pedagogiki	8	dr nauk przyrodniczych	5
mgr fizyki	7	dr nauk teologicznych	3
mgr filologii rosyjskiej	6	dr nauk humanistycznych	4
mgr filologii słowackiej	11	dr inż. nauk technicznych	2
mgr psychologii	4	lekarzy medycyny	14
mgr filologii germańskiej	3	lekarzy stomatologów	4
mgr filozofii	3	lekarzy weterynarii	4

Najwięcej absolwentów Liceum Ogólnokształcącego w Jablonce pracuje w oświacie i służbie zdrowia.

Z 683 ankietowanych absolwentów 218 pracuje w oświacie. Z tego w przedszkolach 21, szkołach podstawowych 141, w szkołach średnich 37, a w uczelniach wyższych 19 absolwentów. W służbie zdrowia znalazło zatrudnienie 99 absolwentów spośród ankietowanych. Wśród nich znajduje się 14 lekarzy medycyny, 4 lekarzy stomatologów, 3 magistrów farmacji, 43 pielęgniarki, 22 techników medycyny, 8 położnych, 5 instruktorów higieny.

Ciekawie przedstawia się zestawienie absolwentów według miejsca ich pochodzenia. Najwięcej bo 1460 absolwentów pochodziła z Orawy, co jest niewątpliwie pełną prawidłowością. 593 absolwentów pochodziło z Podhala, 380 ze Spisza a 34 z innych regionów Polski.

Podział absolwentów na poszczególne miejscowości przedstawia się następująco:

Na Orawie:

	absolwentów		absolwentów
Jablonka	476	Piekielnik	89
Lipnica Wielka	218	Zubrzyca Dolna	75
Zubrzyca Górna	139	Chyżne	62
Lipnica Mała	135	Bukowina-Podszkle	31
Orawka	108	Podsarnie	19
Podwilk	97	Harkabuz	11

Na Spiszu:

	absolwentów		absolwentów
Łapsze Wyżne	59	Trybsz	20
Czarna Góra	56	Niedzica	16
Krempachy	45	Rzepiska	15
Jurgów	41	Frydman	12
Nowa Biała	41	Łapszanka	12
Kacwin	36	Dursztyn	5
Łapsze Niżne	22		

Na Podhalu:

	absolwentów		absolwentów
Czarny Dunajec	124	Rogożnik	12
Nowy Targ	94	Rabka	11
Spytkowice	85	Witów-Chochołów	9
Raba Wyżna	41	Szaflary	9
Zakopane	24	Rokiciny	7
Zaluczne	22	Czerwienne Dolne	6
Ratułów	18	Skawa	6
Ciche	17	Ludźmierz	6
Wróblówka	15	Bielanka	6
Podczerwone	14	Odrawąż	6
Stare Bystre	14	Waksmund	3
Pieniążkowice	13	Sieniawa	3

Po dwóch absolwentów pochodziło z Długopola, Chabówki, Brzegów, Białki Tatrzańskiej, Bukowiny Tatrzańskiej i Krauszowa. Po jednym absolwencie dostarczyły Bańska Górna, Maruszyna, Harkłowa, Leśnica, Maniowy, Pyzówka, Morawczyzna, Międzyczerwienne, Koniówka, Sierociek, Ząb, Zaskale, Skrzypne i Gliczarów Górny.

Przyglądając się 40-letniej historii naszej Szkoły i spędzając niemaló czasu nad jej opracowaniem dochodzimy do wniosku, że życie w pełni tu potwierdziło łacińską maxymę: „Concordia res parvae crescunt, discordia, maximae dilabuntur” („Zgodą małe rzeczy wzrastają, niezgodą największe się rozpadają”), którą wybraliśmy na motto naszych jubileuszowych uroczystości. W opracowaniu tym wyraźnie nam brakuje komentarza do przedstawionych tu faktów i wydarzeń. Takie było nasze założenie. Zrobiliśmy to celowo, aby nie ranić uczuć przedstawicieli żadnej z dwóch narodowości (polskiej i słowackiej), które w murach tej szkoły aktualnie kształcą się bez waśni i nieporozumień.

Opracowanie niniejsze zostało szczegółowo omówione i zaakceptowane przez specjalnie wyłonioną z Komitetu Organizacyjnego Obchodów 40-lecia Liceum Komisję w skład której weszli: mgr Jan Rusnak — dyrektor LO, mgr Helena Komońska — emerytowana nauczycielka, prze-

wodnicząca Komitetu Obchodów, mgr Jan Łabus — zastępca dyrektora LO, absolwent tej szkoły, dr ph. Ludomir Molitoris — sekretarz Tow. Czechów i Słowaków w Polsce, absolwent LO, dr ph. Eugeniusz Misiniec — działacz Tow. Czechów i Słowaków w Polsce, absolwent LO, mgr Helena Palenik — nauczycielka i absolwentka LO.

Tekst pod względem rzeczowym i redakcyjnym przygotowali i opracowali mgr Andrzej Madeja i mgr Józef Pieróg — emerytowani nauczyciele LO w Jabłonce.

Wykaz absolwentów, którzy w jubileuszowym roku 40-lecia Liceum Ogólnokształcącego w Jabłonce (r. szk. 1990/91) składali egzamin dojrzałości

Państwowej Komisji Egzaminacyjnej przewodniczył

mgr Jan Rusnak — dyrektor Liceum — nauczyciel geografii, z-cą przewodniczącego był mgr Jan Łabus — nauczyciel historii, członkami Komisji — egzaminatorami byli:

1. mgr Zdzisław Galik	— matematyka
2. mgr Jan Halacz	— fizyka, j. słowacki
3. mgr Adam Matyja	— j. polski
4. mgr Tadeusz Faron	— j. polski
5. mgr Emil Janowiak	— j. niemiecki
6. mgr Albina Krawontka	— matematyka
7. mgr inż. Jolanta Kuliga	— biologia
8. mgr Elżbieta Litwiak	— j. niemiecki
9. mgr Zofia Madeja	— biologia
10. mgr Andrzej Madeja	— chemia, biologia
11. mgr Helena Palenik	— j. słowacki, geografia
12. mgr Władysław Piłch	— historia
13. mgr Maria Płaszczak	— j. rosyjski
14. mgr Maria Rószczka	— j. rosyjski
15. mgr Krystyna Rusnak	— fizyka
16. mgr Aniela Stopka	— chemia
17. mgr Joanna Janaś	— j. polski

Klasa IVa — profil podstawowy wychowawczyni mgr Maria Płaszczak

1. Bala Jakub	Raba Wyżna	15. Lichosyt Iwona	Jabłonka
2. Brandys Elżbieta	Lipnica W.	16. Majerczak Zofia	Łapsze Niżne
3. Burnus Agnieszka	Poręba W.	17. Miesiarczyk Ewa	Orawka
4. Capiak Małgorzata	Chyżne	18. Nowobilska Maria	Łapsze Niżne
5. Dobrowolska Monika	Jabłonka	19. Oskwarek Halina	Podwilk
6. Dutka Krystyna	Podwilk	20. Piecusiak Renata	Orawka
7. Galuś Alicja	Nowa Biała	21. Piwowarczyk Jan	Kacwin
8. Góralik Barbara	Nowy Targ	22. Rafacz Marzena	Czarny Dunajec
9. Harkabuzik Halina	Jabłonka	23. Sarniak Halina	Jabłonka
10. Janik Iwona	Podwilk	24. Stec-Sala Ewa	Zubrzyca G.
11. Jurczasiak Henryk	Podszkle	25. Tomasz Maria	Łapszanka
12. Jurgowian Renata	Skawa	26. Wyrteł Grażyna	Zubrzyca G.
13. Kadaś Krystyna	Piekielnik	27. Zieliński Wojciech	Cz. Dunajec
14. Kott Małgorzata	Zubrzyca G.	28. Zięba Janusz	Lipnica W.

Klasa IVb — profil podstawowy

wychowawca mgr Zdzisław Galik

1. Brynkus Marek	Spytkowice	16. Maciasz Stanisława	Piekieleńnik
2. Chowaniec Barbara	Podsarnie	17. Madziar Władysław	Zubrzyca D.
3. Chowaniec Danuta	Jablonka	18. Malec Irena	Rzepiska
4. Czaja Halina	Jablonka	19. Oskwarek Ewa	Jablonka
5. Dominik Beata	Lipnica M.	20. Pakos Grażyna	Lipnica M.
6. Gembala Krystyna	Zubrzyca G.	21. Pakosz Zofia	Lipnica M.
7. Góralik Małgorzata	Cz. Dunajec	22. Sandrzyk Grażyna	Jablonka
8. Gruszka Franciszek	Dzianisz	23. Sojka Aneta	Jablonka
9. Harkabuzik Grażyna	Jablonka	24. Stercuła Bogusława	Lipnica M.
10. Hosaniak Ryszard	Podszkle	25. Wacławiak Stanisława	Piekieleńnik
11. Jędrus Daniel	Jablonka	26. Wesołowska Beata	Piekieleńnik
12. Joniak Beata	Jablonka	27. Wontorczyk Marek	Lipnica W.
13. Kuzdak Joanna	Cz. Dunajec	28. Zamarło Małgorzata	Spytkowice
14. Kubacki Czesław	Zubrzyca D.	29. Zaręba Agata	Zubrzyca G.
15. Leligdon Grażyna	Piekieleńnik	30. Zborek Elżbieta	Jablonka

Klasa IVc — profil pedagogiczny

wychowawca mgr Adam Matyja

1. Antolak Ewa	Sieniawa	16. Makowska Renata	Chabówka
2. Antolak Zofia	Sieniawa	17. Marceinek Grzegorz	Lipnica W.
3. Bałaś Ewa	Zubrzyca D.	18. Mikłusiak Agnieszka	Lipnica W.
4. Biela Józefa	Niedzica	19. Milan Wanda	Czarna Góra
5. Chmiel Janina	Niedzica	20. Obrochta Robert	Ciche
6. Domałeczna Renata	Chabówka	21. Owsiak Krystyna	Lipnica W.
7. Dzięchcłowska Krystyna	Chabówka	22. Pastwa Teresa	Lipnica W.
8. Grelak Danuta	Jablonka	23. Pędzimąż Katarzyna	Rabka
9. Grelak Lucyna	Jablonka	24. Rapacz Marta	Raba Wyżna
10. Jachymiak Maria	Krauszowa	25. Skoczyk Maria	Lipnica M.
11. Kamińska Beata	Czarna Góra	26. Stopiak Teresa	Lipnica W.
12. Knapczyk Agata	Zubrzyca G.	27. Trybuła Barbara	Raba Wyżna
13. Kołodziej Edyta	Nowy Targ	28. Wiertelak Jadwiga	Nowy Targ
14. Kubacka Bogusława	Zubrzyca G.	29. Wróbel Anna	Nowy Targ
15. Lorek Elżbieta	Nowy Targ		

Opracowali:
mgr Andrzej Madeja
mgr Józef Pieróg

Z DZIEJÓW INTERNATU LO W JABLONCE

Od 1951 r. tj. od założenia Liceum Ogólnokształcącego ze Słowackim Językiem Nauczania w Jabłonce istniał internat jako integralna część Szkoły. Dla młodzieży (która w większości pochodziła ze wsi spiskich), wynajęto pokoje w trzech prywatnych domach — u państwa Nowaków, Paniaków i Pierożków. Liczba wychowanków w tym czasie nie przekraczała 30 osób. Kierownictwo i wychowawstwo sprawowali nauczyciele słowaccy, którzy równocześnie uczyli w Szkole. Od 1-go września 1958 r. kierowniczką internatu została absolwentka tegoż liceum — pani Anna Svočikowa.

Z chwilą przejścia nowowytbudowanego liceum — 17 stycznia 1959 r. internat zajął budynek Spółki Urbarialnej, w którym dotychczas odbywały się zajęcia szkolne. Ryczałtowym kierownikiem internatu został kol. Jakub Janosik (uczący w LO przysposobienia obronnego). Wraz z utworzeniem dwujęzycznego liceum (tj. z polskim i słowackim językiem nauczania) liczba wychowanków w internacie niezmiernie wzrosła. W tym czasie dla dziewcząt zostały wynajęte sale na parterze budynku Szkoły Podstawowej Nr 1, którymi opiekowała się wychowawczyni pani mgr Helena Komońska. Tu również znajdowała się już wspólna stołówka internatu. Dotychczas były dwie stołówki (druga znajdowała się w budynku liceum dla uczniów pobierających naukę w języku słowackim); posiłki przygotowywała i wydawała wraz z pomocniczym personelem p. Elżbieta Nowak. Po połączeniu się stołówek szefową kuchni została pani Cecylia Bukowska a intendentką pani Janina Wacławiakowa — żona pierwszego dyrektora LO w Jabłonce.

Od 1 sierpnia 1959 r. etatowym kierownikiem został mianowany przez Kuratorium Krakowskie mgr Adam Matyja. Budynek internatu

Internat — pierwsza siedziba Liceum ze słowackim językiem nauczania, budynek Urbaru

(stawiany w latach trzydziestych na cele publiczne) był już mocno zdewastowany przez użytkowników. Mieściła się tutaj kiedyś siedziba notarialna, poczta, zakład mleczarski, a od 1951 r. Liceum Ogólnokształcące ze Słowackim Językiem Nauczania. Przystąpiono więc do gruntownego remontu, którym się zajął nowomianowany kierownik. Już w miesiącu sierpniu 1959 r. wymienione zostały podłogi we wszystkich pomieszczeniach, część kwater okiennych, naprawiono drzwi i okna, jak również wymalowano wszystkie sale i zakupiono brakującą część sprzętu i bielizny pościelowej.

Na 1 września 1959 r. budynek internatu był w dużej mierze odremontowany i przygotowany do zakwaterowania wychowanków. Stołówka nadal mieściła się w Szkole Podstawowej Nr 1.

W pierwszych latach sześćdziesiątych Kuratorium Krakowskie przeznaczyło dość znaczną kwotę na dalszy remont i przeróbki w budynku internatu. Została wprowadzona woda (pierwsze ujęcie ze studni wykonanej społecznie przez rodziców ze Spisza). Instalacja wodociągowa umożliwiła wykonanie i uruchomienie na terenie internatu pomieszczeń i urządzeń sanitarnych jak umywalni łazienki i WC. Wykonane zostało również częściowo centralne ogrzewanie (sypialnie nadal ogrzewane były piecami kaflowymi). Warunki sanitarno-higieniczne i bytowe młodzieży znacznie się poprawiły.

Ze względu na słabo rozwiniętą komunikację przyjmowaliśmy do internatu młodzież ze wszystkich wsi Spisza i z większości miejscowości Orawy. Ilość wychowanków wzrosła w tym czasie do 120. Z uwagi na lepsze warunki mieszkaniowe przeniesione zostały dziewczyny z wynajmowanych sal Szkoły Podstawowej Nr 1 do budynku internackiego a na ich miejsce zakwaterowano chłopców z którymi mieszkał i opiekował się wychowawca Fr. Zubrzycki a przez pewien czas nauczyciel biologii — wych. W. Jedlička.

W drugiej połowie lat sześćdziesiątych z myślą o internacie dokonano adaptacji strychu w budynku liceum. Pięć dość obszernych sypialni i mieszkanie dla wychowawcy miało rozwiązać problem internatu dla chłopców. Z czterdziestoma wychowankami zamieszkał wychowawca mgr Jan Halacz na poddaszu liceum. Niestety, nie na długo. Pomieszczenia były wykonane z łatwopalnych materiałów (przeważnie z drzewa) i już po dwóch latach na strychu szkolnym wybuchł pożar. Miało to miejsce w Sylwestra 1968 r. Pokoje wraz z wyposażeniem doszczętnie spłonęły. Chłopców zakwaterowaliśmy początkowo w salach szkolnych, a następnie w domach prywatnych — w wynajętych pokojach (u państwa Miesiarczyków, Ledworuchów i Zgamów).

Na początku lat siedemdziesiątych dokonano dalszych zmian w budynku internackim. Przede wszystkim stołówka została przeniesiona do odremontowanych pomieszczeń w Liceum, w której nadal przyrządzała posiłki p. C. Bukowska wraz z pozostałym personelem kuchennym. Po jej śmierci szefową kuchni została p. E. Nowak, a następnie pani Genowefa Ślusarczyk. Intendentem stołówki została pani Małgorzata Nowak, która do obecnej chwili zaopatruje kuchnię w artykuły żywnościowe. Remont objął również wymianę pokrycia dachu. Wykonana została instalacja centralnego ogrzewania (tym razem we wszystkich pomieszczeniach). Z kolei przystąpiono do adaptacji strychu w internacie. Dzięki temu budynek wzbogacił się o dwa pokoje i pomieszczenie sanitarne. Ze względu na ograniczenie kredytów musieliśmy zrezygnować z dalszego wynajmowania dla chłopców pomieszczeń w domach prywatnych i najbardziej potrzebujących umieścić w wykonanych pokojach na poddaszu budynku.

Od początku lat osiemdziesiątych do internatu przyjmowaliśmy w granicach 70—75 wychowanków. Taki stan utrzymuje się do chwili obecnej.

Przez cały ten czas budynek internatu był własnością Spółki Urbarialnej. Dopiero w roku 1976 Urbar przekazał budynek wraz z terenem Kuratorium, a w zamian za to otrzymał od Urzędu Gminy teren pod targowicę.

W internacie w ciągu tych 40-stu lat pracowało w niepełnym wymiarze godzin wielu wychowawców, tak ze strony słowackiej, jak i polskiej. Należałoby wymienić przynajmniej kilkunastu z nich, jak np. J. Holubek, A. Svočikowa, H. Komońska, W. Jedlička, Fr. Zubrzycki, A. Haniaczyk, I. Nižnik, J. Jachymiak, A. Juričkowa, J. Halacz, A. Madeja, H. Palenik, J. Janaš, A. Krawontka, E. Litwiak czy A. Janowiak. Do najwytrwalszych wychowawców, którzy pracowali w internacie ponad 30 lat, zaliczyć należy panią mgr Helenę Komońską i pana mgr Jana Halacza — profesorów Liceum Ogólnokształcącego w Jablonce. Przez ostatnie trzy lata młodzieżą internatu opiekują się etatowa wychowawczyni — pani mgr Elżbieta Faron.

opr. Adam Matyja

Wspominamy naszych nauczycieli

I

Obserwując uważnie pewne środowiska poznajemy w nich ludzi, którzy w trakcie swej całej działalności zawodowej i społecznej nie pełniąc nigdy pierwszoplanowych funkcji wywierają znaczny wpływ na ich rozwój poprzez swą codzienną pracę, swą wiedzę i doświadczenie. Ludzi tych cechuje przede wszystkim pracowitość, żelazny upór w dążeniu do wytyczonego celu, skromność, rozważa przy podejmowaniu decyzji jak również kształtowanie właściwych stosunków międzyludzkich.

Te nadzwyczaj pozytywne cechy posiadał z całą pewnością długoletni z-ca dyrektora Liceum Ogólnokształcącego w Jablonce mgr **Andrzej Madeja** — urodzony w Rzepiskach na Spiszu. W tej góralskiej

mgr Andrzej Madeja

miejsowości o ostrym klimacie spędził on swe dzieciństwo i ukończył szkołę podstawową.

Jego duże zainteresowanie nauką przejawiane od najmłodszych lat zyskało pełne zrozumienie ze strony rodziców, którzy pomimo trudnych warunków materialnych w okresie powojennym, nie szczędzili ciężko zarobionych pieniędzy na dalsze kształcenie syna w Liceum Ogólnokształcącym w Nowym Targu.

Po zdaniu egzaminu dojrzałości pracował on jako nauczyciel w Bukowinie Tatrzańskiej, jednakże jego ustawiczny głód wiedzy sprawił, że przerwał swą pracę pedagogiczną rozpoczynając studia na Wydziale Biologii w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie. Surowe warunki klimatyczne, jak również wzory postępowania wyniesione z domu rodzinnego ukształtowały jego osobowość, z której emanował zawsze szacunek dla pracy i innych ludzi.

Po ukończeniu studiów w roku 1958 przybył na Orawę i poświęcił jej całe swe dojrzałe życie. Cechy dobrego organizatora pracy dostrzegł w nim wiele zasłużony nauczyciel a wówczas dyrektor Liceum śp. mgr **Pius Jabłoński**, który mianował go swym zastępcą, a po jego przejściu na emeryturę pełnił w dalszym ciągu tę funkcję u boku nowego dyrektora mgr Jerzego Janasia aż do chwili przejścia przed dwoma laty na zasłużony odpoczynek. Przez cały okres swej działalności przyświecała mu myśl „pracy organicznej”, która spowodowała, że włączył się czynnie do pracy wielu organizacji społecznych, by mieć możliwość inspirowania różnorodnych inicjatyw wśród miejscowej ludności. Wspólnie z dyrektorem Piusem Jabłońskim opracował projekt parku wokół Liceum i pozostałych obiektów, a następnie aktywnie uczestniczył w jego organizowaniu pracując wspólnie z nauczycielami i młodzieżą. Budowę tego parku ukończono w 1966 r. i nadano mu imię „Parku Tysiąclecia”.

Koncepcję „pracy organicznej” opracowywane przez dyrekcję zyskiwały pełne zrozumienie większości nauczycieli, którzy z entuzjazmem przystępowali do ich realizacji.

W ciągu 40 lat istnienia Liceum pracowało w nim i nadal pracuje wielu wspaniałych o najwyższych kwalifikacjach pedagogów. Część z nich to jego wychowankowie, którzy po ukończeniu studiów wracali w swe strony rodzinne i tutaj podejmowali pracę. Pozostali przybywali z innych regionów naszego kraju, a osiedlając się tutaj związali się na stałe z tą ziemią oddając swe serca miejscowej młodzieży.

Da najstarszych i najdłużej pracujących należą między innymi śp. **Aleksandra Harbut**, śp. **Jakub Janosik**, mgr **Zofia Madeja**, mgr **Adam Matyja**, i wielu innych.

Duży wkład pracy pozostawili również po sobie nauczyciele przybyli z terenu Słowacji, a zwłaszcza mgr **Jan Halacz**, który na stałe związał się z tym Liceum i służy mu swym długoletnim doświadczeniem do chwili obecnej.

Osobny rozdział w dziejach naszej szkoły stanowi z pewnością postać mgr **Heleny Komońskiej**, która związała się z nią w 1956 r. a praca z młodzieżą wypełniła całe jej życie. Pani Profesor Helena utrzymywała żywe kontakty z absolwentami Liceum przez cały okres swej pracy i była głównym inicjatorem obchodów jego 40-lecia. Jako Przewodnicząca Komitetu wspomnianych uroczystości włożyła ogrom pracy w ich przygotowanie. Dziękujemy bardzo Pani Profesor!

Nauczyciele Ci podejmując się trudnej pracy na terenie wiejskim nie mogli liczyć na dodatkowe źródła dochodów poza skromnym wynagrodzeniem, lecz mogli jedynie mieć nadzieję na wdzięczność i sza-

cunek ze strony młodzieży nieskażonej jeszcze negatywnymi zjawiskami, które także niesie współczesna cywilizacja. W tym miejscu należy podkreślić ogromną rolę księży w procesie wychowania i kształtowania młodych umysłów.

Warunki mieszkaniowe nauczycieli w owych latach były bardzo trudne — w zawilgoconych domach bez centralnego ogrzewania i łązienek. Z inicjatywy dyrektora mgr **Jerzego Janasia** rozpoczęli oni budowę w czynnie społecznym bloku mieszkalnego a następnie przedszkola także z mieszkaniami dla nauczycieli. Po zajęciach szkolnych oraz w czasie ferii letnich zamieniali się oni w robotników budowlanych. Z nimi także pracował z kielnią lub łopatą w ręku dyrektor mgr **Andrzej Madeja**.

Dokonania Liceum w ciągu jego 40-letniej historii są ogromne. Jednakże sukcesy w żadnej dziedzinie nie rodzą się same, lecz są wynikiem trudnej i żmudnej codziennej pracy. Dzięki wspaniałej atmosferze koleżeńskiej podejmowali nauczyciele dodatkowe i nieodpłatne zajęcia z młodzieżą nawet po kilkanaście godzin tygodniowo przygotowując ją do matury i egzaminów wstępnych na wyższe uczelnie. Cieszyć musi fakt, że dzieło to w dalszym ciągu jest kontynuowane z powodzeniem przez młodszych kolegów.

W niniejszym opracowaniu zostały wymienione tylko nieliczne przykłady pracy twórczej dyrektora **Andrzeja Madeji**. Wiele czasu pochłaniało mu wypełnianie obowiązków administracyjnych wynikających z pełnionych przez niego funkcji. Jego praca w tym zakresie była często oceniana jako wzór godny naśladowania. Jako współtwórca dokonań zespołu nauczycielskiego był on wielokrotnie odznaczany i nagradzany za swoją pracę. Otrzymał on między innymi Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Zasługi, Medal Edukacji Narodowej, a jako działacz związkowy Złotą Odznakę ZNP. Ponadto otrzymał również nagrody Ministra oraz Kuratora Oświaty i Wychowania.

Jako człowiek wrażliwy przeżywał niejednokrotnie jak prawie każdy nauczyciel, również chwile goryczy, lecz o nich postarał się szybko zapomnieć, natomiast w pamięci młodzieży i kolegów pozostanie jako człowiek całkowicie oddany szkole.

II

Pisząc wspomnienie o swych zmarłych nauczycielach a następnie kolegach, z którymi współpracowałem nie robię to tylko ze względu na Jubileusz 40-lecia Liceum Ogólnokształcącego w Jabłonce, lecz przede wszystkim, by w jakiejś skromnej mierze przekazać część ich dokonań następnym pokoleniom kolegów, którzy mogą czerpać wzory z ich pracy i postępowania. Chociaż z biegiem lat, ich postacie zacierają się powoli w naszej świadomości, jednakże efekty ich pracy pozostają nieśmiertelne, a młodszymi pokoleniom należy przypomnieć czym są dziełem. Pomimo stosunkowo młodego wieku naszego Liceum opuściło już nas na zawsze wielu wysmienitych pedagogów a zarazem wspaniałych ludzi. Do nich należą oprócz dwóch zmarłych dyrektorów: kol. mgr **Aleksandra Harbut**, kol. **Jakub Janosik**, kol. **Janina Studentowicz**, kol. **Maria Galik**, kol. mgr **Józef Jachymiak** oraz kol. mgr **Ignacy Niżnik**.

Niniejsze wspomnienia chcę poświęcić śp. **Aleksandrze Harbut**, która całą swą pracę zawodową poświęciła naszej szkole. Urodziła się ona w r. 1933 w Czarnym Dunajcu, gdzie spędziła swe dzieciństwo i uczyła do szkoły podstawowej, a po jej ukończeniu kontynuowała naukę w Liceum Ogólnokształcącym w Nowym Targu, dojeżdżając codziennie różnymi środkami lokomocji do szkoły. Już w najmłodszych

mgr Aleksandra Harbut

latach szkoły podstawowej zapalała wielką miłością do książek i poprzez nie poznawała piękno literackiego języka ojczystego obok gwary góralskiej wyniesionej z domu rodzinnego. Jej zainteresowania literaturą, a zwłaszcza polską rozwijały się podczas uczęszczania do Liceum by stać się w klasach starszych jej życiową pasją. Dlatego po zdaniu matury zaczęła studiować filologię polską w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie przygotowując się równocześnie do zawodu nauczyciela-polonisty.

Założone w roku 1951 Liceum Ogólnokształcące w Jabłonce ze słowackim językiem nauczania nie miało nauczyciela-polonisty z wyższym wykształceniem i właśnie to stanowisko pracy objęła w roku 1954 śp. Aleksandra Harbut, nauczając następnie także w powstałych od 1956 roku klasach z polskim językiem wykładowym.

Był to okres, kiedy Orawa nie była jeszcze zelektryfikowana za wyjątkiem części domostw w Jabłonce. W związku z tym tylko nieliczni mieszkańcy posiadali radio oraz prenumerowali prasę tzn., w większości Gromadę Rolnik Polski. Ludność mówiła gwara orawską, która była wówczas zachowana jeszcze prawie w nieskażonej formie. Ten miejscowy świat wyglądał może dla jakiegoś przybysza bardzo egzotycznie, lecz z pewnością nie dla nauczyciela-polonisty, który oprócz realizacji programu musiał bardzo często uczyć od podstaw zasad mówienia i pisania.

Uparta góralska natura Pani Prof. Aleksandry spowodowała, że trudności na jakie napotykała ona w pracy z uczniami, nie załamywały jej, lecz dodawały jej sił do jeszcze bardziej wytężonej pracy. Popołudnia i wieczory spędzała ona nie na wypoczynku lecz przy poprawie zadań klasowych i zeszytów uczniów, by przez to m. in. eliminować wszelakiego rodzaju błędy pisowni, stylu itp. Poprzez różnego rodzaju zajęcia pozalekcyjne, często nieodpłatne, jak również przygotowywanie uroczystości szkolnych, pobudzała zainteresowania młodzieży literaturą i językiem ojczystym. Efektem jej pracy byli laureaci różnorodnych konkursów m. in. recytatorskich, lecz przede wszystkim

jej dziełem, jak również innych nauczycieli są liczni absolwenci, którzy ukończyli filologię polską. W ten sposób „niemożliwe” stało się możliwe dzięki ogromnej codziennej pracy.

Jako nauczycielka języka polskiego poświęcała wiele uwagi kształtowaniu patriotycznych postaw młodzieży. W pracy tej obok patriotycznych idei romantycznych eksponowała także myśli pozytywistyczne, a przede wszystkim szacunek dla pracy jako najwyższej wartości w życiu człowieka. Należy nadmienić, że za swe dokonania została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi i innymi medalami państwowymi oraz była wyróżniona nagrodami władz oświatowych różnych szczebli.

Jak już wspomniano Liceum w Jabłonce było jej jedynym miejscem pracy, w którym służyła młodzieży przez 30 lat aż do czasu swej ciężkiej choroby. Przez cały ten okres jej stosunek do pracy miał duże zabarwienie emocjonalne, co wyrażało się między innymi żywym reagowaniem na sukcesy i niepowodzenia swych uczniów, którym zawsze była gotowa nieść pomoc. Sukcesy uczniów sprawiały jej ogromną radość i wówczas pojawiał się uśmiech na jej ustach i z tym uśmiechem pozostanie w naszej pamięci.

mgr Emil Janowiak

Profesor śp. Jakub Janosik

Czterdziestolecie naszego orawskiego Liceum Ogólnokształcącego w Jabłonce, jest wydarzeniem które powinno zapisać się głęboko w naszej pamięci. Spotkanie z dawnymi latami szkolnymi, które bezpowrotnie minęły, przywodzi na myśl także ludzi, dzięki którym zdoby-

prof. Jakub Janosik

waliśmy wiedzę. Niektórych nie ma już pośród żyjących, lecz ich dobre czyny i wspaniała postawa idzie za nimi. Chciałbym w tym krótkim wspomnieniu przywołać postać profesora Jakuba Janosika. Nie znam historii jego życia dokładnie, lecz w mojej pamięci zarysowało się kilka cech jego charakteru dzięki którym potrafił serdecznie oddziaływać na młodzież.

Przede wszystkim pragnę przypomnieć głęboką i prawą postawę patriotyczną pana Jakuba. Prowadząc lekcje przysposobienia obronnego, uwrażliwiał nas na prawdę i właściwe pojęcie patriotyzmu. Na mapie Związku Radzieckiego, pokazywał miejsca kaźni Polaków, opowiadając barwnie ich nieraz jakże okrutne losy.

Profesor Jakub Janosik odznaczał się przede wszystkim wspaniałą i serdeczną postawą wobec drugiego człowieka. Sam odczułem jego troskliwość o ucznia, kiedy z pewnymi kłopotami nie mogłem sobie sam poradzić. Potrafił podejść i jakby przeświecić wnętrze człowieka i udzielić właściwej rady. Wtedy takiej potrzebowałem i okazała się ona zbawienną.

Był Profesor Janosik także człowiekiem głębokiej wiary. Przypominam sobie kazanie ks. proboszcza w Lipnicy Małej w czasie pogrzebowej Liturgii. Mówił wtedy iż prawdziwość wychowawcy młodzieży rodzi się także przed Bogiem. Jego postawa była dla wielu przykładem i zbudowaniem przez obecność w życiu religijnym parafii.

Postać tego wyjątkowego człowieka pozostaje w naszej pamięci do dziś. Nieraz surowy w ocenie na zajęciach — tak nam się przynajmniej wtedy wydawało — potrafił jednak obdarzyć wszystkich dobrym słowem i uśmiechem. Z takim uśmiechem na twarzy głębokim i szczerym pamiętam jego postać leżącą spokojnie w czasie jego odejścia.

Jego cicha praca i pełna przywiązania posługa niech będzie przynajmniej w ten sposób uczczona. Zapisał się na trwałe w pamięci szkoły, swoich uczniów oraz w pamięci pięknej orawskiej ziemi. Pamiętają go szczególnie ci którzy pod jego kierunkiem przygotowywali się do różnorodnych zawodów sportowych. Zdobyte liczne dyplomy i wyróżnienia do dziś zdobią ściany szkolnych korytarzy Liceum w Jabłonce, nieustannie przypominając tamte czasy i ludzi.

dk. Paweł Kubani KSD

ROBERT KOWALCZYK (Lipnica Wielka)

*Wiater
kołyse sie
zbozym
Ptosecek
hore w słonecko
rozzwóniół połednie*

*Chodnickiym
w radosnyk krokak
świat seł ze mną*

*W ciyniu lasa
zawiysonego
na bytasyk skrzypkak
drzewio nuta
śmiało
po orawsku
sie ozlygo*

*W śpiywający zadumie
siadom
bierym życie
w jedno mało
przyśpiywke*

Co my za jedni?

Od września 1939 r., po agresji hitlerowskich Niemiec na Polskę — Orawa przez pięć lat, do zakończenia drugiej wojny światowej znajdowała się pod władzą okupantów.

W styczniu 1945 r. front wschodni przesunął się na Orawę, która powróciła do Macierzy. Nowy duch wstąpił w społeczeństwo polskie w większości zamieszkałe na Orawie. Młodzież zaczęła zgłaszać się do szkół. Jednak lata okupacji pozostawiły widoczne piętno. Znaczna część ludności uległa naciskom i waśniom wywoływanym przez prohitlerowskie władze okupacyjne — opowiadała się za Słowacją, postulując otwarcie szkół ze słowackim językiem nauczania. Początkowo polskie władze szkolne nie wyrażały zgody na masowe nauczanie młodzieży orawskiej w języku słowackim, stojąc na stanowisku, że po pięcioletniej okupacji Ziemia Orawska została zwrócona Polsce i nie ma powodu przedłużać stanu narzuconego przez władze okupacyjne po napaści niemieckiej na Polskę.

Przez 6 miesięcy część Orawiaków nie posyłała dzieci do szkół polskich. Robili starania o słowacką szkołę i sprowadzenie słowackich nauczycieli, bo na Orawie ich nie było.

Tymczasem, Komitet organizacyjny pod przewodnictwem Alojzego Szperlaka podjął starania o utworzenie liceum ogólnokształcącego (ze słowackim językiem nauczania) w Jabłonce. W 1951 r. Ministerstwo Oświaty w Warszawie przychyliło się do zgłoszonych postulatów, udokumentowanych tendencyjnie i nieprawdziwie. W rezultacie, istniejący budynek szkolny okazał się za mały dla szkoły podstawowej i liceum. — Musimy wnieść nowy budynek, głosili organizatorzy szkolnictwa ze słowackim językiem nauczania. Zgodnie z zaleceniem Min. Oświaty, wspólnota urbarialna była zobowiązana przekazać odpłatnie odpowiednią parcelę na ten cel. — Na nadzwyczajnym zebraniu Alojzy Szperlak domagał się wyznaczenia parceli na terenie byłej targowicy. Poparła go większość zebranych. Do budowy nowej szkoły przystąpiono w 1953 roku.

Dzieci polskie zaczęły przechodzić do szkoły z językiem słowackim nauczania, ponieważ po ukończeniu podstawówki była szansa kontynuowania nauki w liceum w Jabłonce, po słowacku. Sytuacja dla dzieci i młodzieży polskiej, chcących się uczyć w polskim języku ojczystym była zatrważająca. Rodzinom polskim groziło wynarodowienie, zapoczątkowane przez prohitlerowskie władze okupacyjne. Bez rozgłosu, przy szkole podstawowej nr 1 w Jabłonce zawiązał się Komitet Rodzicielski. — „Nie możemy dopuścić, aby nasze dzieci, które chcą się uczyć po polsku, bo są Polakami, jako i my — miały wybór słowackiej szkoły, albo dojeżdżać do Nowego Targu, Rabki i dalej” — powiedziałem na zebraniu. Obecny na zebraniu ówczesny kierownik „jedynki” opuścił nasze spotkanie, kiedy postanowiliśmy wyłonić skład delegacji, aby ta udała się do zwierzchnich władz w sprawie utworzenia w Jabłonce liceum z polskim językiem wykładowym. W skład delegacji weszli: śp. Andrzej Pilch, śp. Józef Kadłubek i ja. Zobowiązano mnie, abym przygotował potrzebne materiały dla Min. Oświaty w Warszawie. Przed wyjazdem udałem się do ówczesnego sekretarza partii Franciszka Chowańca, prosząc go o poparcie naszej inicjatywy. Ten zaś stanowczo powiedział: nie. Na odchodnym powiedziałem: „Chociaż nie chcecie nas poprzeć, o polską szkołę dalej będziemy walczyć”. Po latach piszę o tym z goryczą. Nie poparł też naszej sprawy przewodniczący GRN, Eugeniusz Zahora, nie wyjaśniając swojego stanowiska. Po tych niepowo-

dzeniach odwiedziłem jeszcze sekretarza GRN, Alojzego Joniaka, który serdecznie wysłuchał mnie i bez namysłu pod naszym memoriałem postawił pieczęć i złożył swój podpis.

Nazajutrz pojechaliśmy do Krakowa. Bardzo serdecznie przyjął naszą delegację ks. Ferdynand Machay.

— „Cieszę się, że na Orawie znaleźli się ludzie, którzy nie zapomnieli CO MY ZA JEDNI i podjęli walkę o polską szkołę i naszą ojczyzną mowę, coby nie zaginęła” — powiedział nam na powitanie, przyobiecując poparcie. Potem zadzwonił ks. Ferdo do Kuratorium, dokąd zaraz udaliśmy się. Przyjął nas sam pan Kurator. Rozmowa trwała dwie godziny i była niełatwa. Powoływał się na odgórne, partyjne decyzje. Zrozumieliśmy, że trzeba się teraz udać do Warszawy do Ministerstwa Oświaty, bo inaczej niczego nie załatwimy. Nocą dojechaliśmy do stolicy. W Ministerstwie powiedzieliśmy urzędnikom, że musimy rozmawiać z samym ministrem. Mocno kręcili głowami, ale stanęło, że następnego dnia przyjmie nas minister Jarosiński. Tak też się stało. Przez 3 godziny odpowiadaliśmy na pytania ministra i różnych dyrektorów. Dziwili się, że przyjechaliśmy aż do stolicy. Odpowiedzieliśmy: — „Słowacja za miedzą, a nasza władza, co może nas wysłuchać i pomóc, daleko i, aż w Warszawie”. Minister pokiwał głową jeszcze raz przeczytał nasz memoriał i jakieś inne papiery. Obiecywał, że nasze dzieci będą przyjmowane poza kolejnością w Nowym Targu, Rabce, Zakopanem. Może za kilka lat da się coś zrobić więcej — próbował z innej strony. My byliśmy nieustępliwi i powiedzieliśmy, że nie wrócimy na Orawę, dopóki nie załatwimy sprawy.

I stało się. Min. Jarosiński podniósł słuchawkę i z kimś rozmawiał przyciszonym głosem. Do naszych uszu dolatywały poszczególne słowa: ...Polska szkoła, Górale z Orawy. Trzeba im pomóc... Uradowani opuściliśmy gabinet ministra. Nazajutrz, 15 czerwca 1955 r. zgłosiliśmy się do biura Bolesława Bieruta. W jego gabinecie zastaliśmy kilka osób. Po powitaniu Bierut pogratulował nam nieustępliwości w działaniu. Przyobiecał po rozmowie, że naszą sprawą zajmie się jakaś komisja i minister Jarosiński otrzymał polecenie, aby jeszcze raz zbadać i poprzeć naszą prośbę. O decyzji zostaniecie wkrótce powiadomieni — powiedział Bierut, podając nam rękę. My zaś podziękowaliśmy „panu sekretarzowi” za posłuchanie. Do odjazdu z Warszawy zwiedziliśmy miasto, które zawsze dla nas było tak bliskie i odległe.

Po powrocie do Jabłonki liczyliśmy dni, kiedy nadejdzie oczekiwana odpowiedź. W początkach lipca dostaliśmy urzędowe pismo, które po kilka razy czytaliśmy: SPRAWA ZOSTAŁA POZYTYWNIIE ZAŁATWIONA... O CZYM POWIADOMIONO KURATORA W KRAKOWIE I PROSZE SIĘ TAM ZWRACAĆ...

— Jedno nas smuciło, mieliśmy czekać na zakończenie budowy budynku. To stanowczo za długo — gwarzyliśmy między sobą. Postanowiliśmy jechać do Krakowa, aby nasze dzieci mogły podjąć naukę już w nowym roku szkolnym, od jesieni. Od śp. Eugeniusza Wierczka, który wtedy był drogomistrzem w Jablonce dostaliśmy samochód i wyruszyliśmy czynić dalsze starania. Pan Kurator przyjął nas bardzo serdecznie i elegancko, gratulując wyników podróży do Warszawy.

— Chcemy, aby dzieci polskie przystąpiły do nauki od września, rzekliśmy panu Kuratorowi, który był zaskoczony naszą nową prośbą. Czy znajdziemy odpowiednich nauczycieli, a wy odpowiednią ilość uczniów? — martwił się kurator.

— I tym razem uporaliliśmy się z różnymi trudnościami natury technicznej, bo pan Kurator starał się nam pomóc jak najlepiej. Stanęło na

udostępnieniu nam w Jabłonce — sali lekcyjnej dla ósmej klasy. Po powrocie na Orawę, ogłosiliśmy z ambon radosną nowinę. W ciągu tygodnia zgłosiło się nam 40 kandydatów. Z listą uczniów pojechalśmy do Krakowa.

— Spełniły się nasze nadzieje i wytrwałe starania. Pan Kurator zarządził otwarcie VIII klasy z polskim językiem wykładowym w roku szkolnym 1955/56.

ALOJZY DZIUBEK

BOGUSŁAW PIERÓG (Jabłonka)

W orawskim niebie

Motto 7 — „Nie podskakuj telo w górę,
bo wybijesz w niebie dziure,
bedo świynci spadowali,
kaz bedymy tańcowali”.

W orawskim niebie,
podpartym wysokimi jedlami
Michał janiół
z farnego kościoła w Zubrzycy
rznie z gazdam w karty.
O pozłotke do skrzydeł.
Po janielsku — ućciwie.
Świynty Morcin
z wysokości białej kobyły
patrzy w strone Bymbyńskiego.
Zgniywany cosik.
Zaś mu podwilcanie
nie na swoim ścinajo.
Pod figurom w kupie
stare baby
klepio łitanie za litaniom.
Gotycko Hana z Chyżnego
przykiwuje im głowom
z grzeczności.
Scefon, madziarski król,
a lipnicki patron
berłym dropie sie po głowie
zacudowany.

Co to porobiyli?
Była monarchijo —
nie ma je!
Siwiučki Pombóg
z godnom fajkom w zymbak
podrzymuje na Babiuj Górze.
Bacuje świyncinoskom.
Planetników, co z dyscem wydziwiają
przyziyro.
W orawskim niebie
słónecko świynci.
Zygor zaspoł, zabocól o casie.
W niebieskiym synkwasie
dajo zimne piwo.
Na tydziyń tam ino siedym niedziyl.
A lipnicki Łukos?
Pieklielnicko Rozalijo?
Orawscański Świyntytjon?
O, tyz tu som!
Majo dziś wolne.
Ryktujo sie
na Przemiyiniynie Pańskie
w Jabłonce.

ALFABETYCZNY SPIS CZŁONKÓW TOW. PRZYJACIÓŁ ORAWY Nr 6, 30 IX 1991 cd.

	<i>m. urodzenia</i>	<i>m. zamieszkania</i>
Adamczyk Franciszek mgr inż. wójt	Jabłonka	Lipnica Wielka
Dziubek Alojzy	Lipnica Wielka	Jabłonka
Jankowska Krystyna dr LOS	Lipnica Wielka	Warszawa
Lichosy Jan ks. dr	Lipnica Wielka	Tuchola
Ogórek Ksawery Stanisław OFM	Bytom	Łódź
Worek Tomasz mgr teolog, proboszcz	Bielsko-Biała	Zubrzyca Dolna

Zwiększone składki za rok 1992 wpłacili: ks. Tomasz Worek, ks. Władysław Pilarczyk, Leon Rydel po 100.000 zł; Ryszard Kantor 60.000 zł; Helena i Jan Łaciakowie, Maria i Leszek Wojtasiewiczowie, Halina i Roman Pakosowie, Franciszek Janowiak, Helena i Karol Łaciakowie (Nowa Huta), Adamczyk Franciszek 50.000 zł; Stefan Łaciak, Krystyna Czernecka, Maria Jazowska-Gomulska, Albin Małyśa, Bogusław Wilk-Juraszek, Anna Spiss, Aleksandra Jacher-Tyszkowa, Jan i Helena Łaciakowie, Maria Ryskałog-Kubiak, Irmina Butkiewicz-Mazurkiewicz 20.000 zł; Barbara Peszat-Królikowska 15.000 zł; Bronisława i Janusz Bubakowie, Mariusz Łaciak 10.000 zł.

Towarzystwo Przyjaciół Orawy nie jest dotowane przez Państwo, jedynie składki są środkiem działalności.

NATOMIAST

Towarzystwo Kulturowe Czechów i Słowaków w Polsce otrzymało za 1990 rok dotację MKiS w wysokości 580 mln zł i dodatkowo 1,7 mld zł z zeszłorocznych środków budżetowych. W tym roku TKCz i S otrzymało jedynie 100 mln zł z powodu cięć budżetowych.

Jak stać się członkiem Towarzystwa Przyjaciół Orawy?

Wystarczy w tym celu wypełnić deklarację, którą można otrzymać od członka wprowadzającego lub z poszczególnych Oddziałów TPO i Zarządu Głównego. Prosimy o uregulowanie składek członkowskich na ręce skarbnika, bądź przekazem PKO na konto (5000 zł rocznie, emeryci, renciści i studenci 2500 zł):

PKO I Oddz. Kraków Nr 35510-161264-132

Towarzystwo Przyjaciół Orawy Zarząd Główny w Krakowie

Działalność nasza oparta jest wyłącznie na funduszach własnych. Apelujemy zatem do członków i sympatyków o hojność na cele TPO.

1. **Adres Zarządu Głównego:** ul. Wadowicka 3, budynek „Hydropolu”, 30-415 Kraków. W każdy pierwszy poniedziałek miesiąca o godz. 17.00 pod powyższym adresem, w sali numer 119, odbywa się otwarte zebranie Zarządu TPO, na które zainteresowanych członków i sympatyków zapraszamy, lub w każdy drugi czwartek miesiąca o godz. 17.00 w Krakowie, ul. Konopnickiej 25/3 III p., mieszkanie ks. Władysława Pilarczyka.
2. **Adres Oddziału Krakowskiego:** ul. Karmelicka 19, 31-131 Kraków.
3. **Adres Oddziału Orawskiego:** Urząd Gminy, 34-480 Jabłonka Orawska.
4. **Adres Oddziału Radomskiego:** ul. Traugutta 40, 26-600 Radom.
5. **Adres Oddziału Zakopiańskiego:** Al. 1 Maja 7/3, 34-500 Zakopane, tel. 33-77.

Wydawca: Towarzystwo Przyjaciół Orawy Zarząd Główny w Krakowie.
Redaguje Kolegium: Ryszard Kantor — red. naczelny, Ficek Zygmunt, Franciszek Janowiak, Jan Łaciak, Stefan Łaciak, Władysław Pilarczyk, Leon Rydel, Janina Sobkowiak, Aleksander Suwada, Jolanta Flach — grafika.

Prosimy o nadsyłanie materiałów. Redakcja ORAWY zastrzega sobie prawo dokonywania zmian formalnych i ewentualnych skrótów. Za treść merytoryczną odpowiada Autor. Materiały zamieszczone w ORAWIE nie są odpłatne. Stawiają one wkład Autorów w dorobek publicystyczny dla dobra regionu, za co serdecznie dziękujemy. Materiałów nadesłanych nie zwracamy.

autografy

